

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Korupce v Evropské unii

Zuzana Andrlová

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomiky a managementu
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana FILIPOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management podniku - Management malých a středních podniků**
Název tématu: **Korupce v Evropské unii**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1) Úvod (cíl práce, stručné uvedení do situace)
- 2) Korupce - vymezení základních pojmů (příčiny vzniku, formy korupce, stadia vývoje, měření korupce)
- 3) Metody odhadu míry korupce (měření, druhy ukazatelů)
- 4) Korupce ve vybraných zemích Evropské unie (instituce zaměřená na boj proti korupci)
- 5) Úroveň porovnání korupce v zemích Evropské unie
- 6) Východiska a řešení problému
- 7) Závěr
- 8) Seznam použité literatury
- 9) Přílohy

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- 1) **VOLEJNÍKOVÁ, Jolana.** Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha : Profess Consulting, 2007. 390 s. Cesta k finanční svobodě. ISBN 97880-7259-055-1.
- 2) **DANČÁK, Břetislav, HLOUŠEK, Vít, ŠIMÍČEK, Vojtěch.** Korupce : Projevy a potírání v České Republice a Evropské unii. 1.vyd. Brno : Masarykova Univerzita, 2006. 310 s. ISBN 80-210-4062-9.
- 3) **DAVID, V., NETT, A.** Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. 1. vyd. [s.l.]: C. H. Beck, 2007. 360 s. ISBN 80-7179-562-9.
- 4) **CHMELÍK, Jan.** Pozornost, úplatek a korupce. 1. Vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2003. 224 s. ISBN 80-7201-434-X.
- 5) **Ministerstvo pro místní rozvoj.** Evropská integrace : boj proti korupci. Věstník [online].2003, 4. [cit. 2009-04-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.obce.cz/mmr/vestniky/vestnik03-04/0304v04.htm>>. ISSN 1211-4189 .
- 6) **HORNÍK, Jan.** Co je, bude a mohlo by být nového v oblasti potírání korupce a úplatkářství. Trestní právo, 2008, roč. 13, č. 7-8, s. 12-16. ISSN 1211- 2860
- 7) **CAROLYN, M. Warner.** The best system money can buy : Corruption in the European Union . 1st edition. Ithaca : Cornell University Press, 2007. 256 s. ISBN 978-0-8014-4555-2.

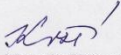
Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Radim Roudný, CSc.**
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání bakalářské práce: **3. června 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

doc. Ing. et Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 23. června 2009

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci použila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne nepožadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Pardubicích 30.4.2010

Zuzana Andrlová

SOUHRN

Bakalářská práce pojednává o problematice korupce v Evropské unii. V první, teoretické části, vymezuji důležité pojmy, základní příčiny, formy a stádia korupce a také metody odhadu míry korupce včetně jejích negativních důsledků. Tato část také pojednává o institucích zaměřených na boj proti korupci. V druhé, praktické části rozebírám korupci v členských zemích Evropské unie, kdy se snažím určit možné příčiny korupce. Druhá část popisuje korupční klima v EU a současný stav jednotlivých zemí z hlediska korupce. Na závěr podávám zhodnocení celé situace a navrhuji možná řešení problému.

KLÍČOVÁ SLOVA

Korupce, příčiny a důsledky korupce, index vnímání korupce (CPI), hrubý domácí produkt (HDP), Transparency International (TI), Česká republika, trestné činy, EU, úplatky

TITLE

Corruption in European Union

ABSTRACT

The baccalaureate work treat of problem corruption in European Union. In the first theoretical part, I define important terms, underlying causes, forms and stages of corruption and also to estimate the corruption rate and negative consequences. This part also discusses the institutions to combat corruption. In the second practical part is constue corruption in European Union of member countries, which try to identify possible causes of corruption. The second part includes the chmate of corruption in EU and describes the current status of each country in term sof corruption. Finally I provide assessment of whole situation, suggesting some potential solutions of the problem.

KEYWORDS

Corruption, causes and consequences of corruption, Corruption Perception Index (CPI), Gross Domestic Product (GDP), Transparency International (TI), Czech Republic, crime acts, EU, briberies

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala panu doc. Ing. Radimu Roudnému, CSc., vedoucímu mé bakalářské práce, za ochotu, odborné vedení a cenné rady po celou dobu přípravy a dokončení této práce.

POUŽITÉ ZKRATKY

AFCOS	Služba pro koordinaci protikorupčních operačních aktivit
BPI	Index plátců úplatků
CPI	Index vnímání korupce
EU	Evropská unie
EUROJUST	Jednotka evropské unie pro justiční spolupráci
EUROPOL	Evropský policejní úřad
GBK	Globální barometr korupce
GM	Správa věcí veřejných
GRECO	Ustavení skupiny států proti korupci
HDP	Hrubý domácí produkt
ICRG	Mezinárodní průvodce riziky zemí
OLAF	Centrální úřad pro potírání podvodů
PZI	Přímé zahraniční investice
TI	Transparency International
WB	Světová banka

OBSAH

1	ÚVOD	12
2	KORUPCE OBECNĚ	13
2.1	CHARAKTERISTIKA KORUPCE	13
2.2	PŘÍČINY VZNIKU KORUPCE	15
2.3	FORMY KORUPCE	17
2.4	STADIA VÝVOJE KORUPCE	20
2.5	MĚŘENÍ KORUPCE	21
2.6	METODY ODHADU MÍRY KORUPCE	22
2.6.1	JEDINEČNÉ VERSUS KOMPOZITNÍ INDEXY	23
2.6.2	OBJEKTIVNÍ VERSUS SUBJEKTIVNÍ INDEXY	26
2.6.3	EXPERTI VERSUS MÍSTNÍ RESPONDENTI	26
2.6.4	PŘEDMĚT MĚŘENÍ	29
2.7	NEGATIVNÍ DŮSLEDKY KORUPCE	30
2.8	INSTITUCE ZAMĚŘENÉ NA BOJ PROTI KORUPCI	31
2.8.1	OLAF (ORGANISATION DE LA LUTTE ANTI-FRAUDE)	32
2.8.2	AFCOS (ANTI-FRAUD COORDINATION SERVICE'S OPERATIONAL ACTIVITIES)	33
2.8.3	EUROPOL (EUROPEAN POLICE OFFICE)	33
2.8.4	EUROJUST (EUROPEAN JUDICIAL COOPERATION UNIT)	34
2.8.5	GRECO (GROUP OF STATES AGAINST CORRUPTION)	35
3	KORUPCE V EVROPSKÉ UNII	37
3.1	KORUPČNÍ KLIMA V EVROPSKÉ UNII	37
3.1.1	ZPŮSOBY PREVENCE A POTLAČOVÁNÍ KORUPCE V EU	37
3.2	KORUPCE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE	39
3.3	ANALÝZA KORUPCE VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EU	57
3.3.1	VELIKOST A KVALITA VEŘEJNÉHO SEKTORU	57
3.3.2	POLITICKÁ PARTICIPACE A KONTROLA KORUPCE	61
3.3.3	KORUPCE A PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE	62
3.4	SHRnutí A DOPORUČENÍ ŘEŠENÍ PROBLÉMU	65
3.4.1	SHRnutí	65

3.4.2	DOPORUČENÍ ŘEŠENÍ PROBLÉMU	66
4	ZÁVĚR	68
5	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
6	PŘÍLOHY	72

SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ

Graf 1: Index plátců úplatků.....	24
Graf 2: Sektory vnímané jako nejvíce postižené korupcí.....	28
Graf 3: GBK 2009 - korupce podle sektorů	28
Graf 4: Vývoj CPI v Belgii.....	40
Graf 5: Vývoj HDP v Belgii.....	41
Graf 6: Závislost CPI na HDP (Belgie).....	41
Graf 7: Vývoj CPI ve Francii	43
Graf 8: Vývoj HDP ve Francii.....	43
Graf 9: Závislost CPI na HDP (Francie)	44
Graf 10: Vývoj CPI v Itálii	45
Graf 11: Vývoj HDP v Itálii	45
Graf 12: Závislost CPI na HDP (Itálie)	46
Graf 13: Vývoj CPI v Maďarsku	47
Graf 14: Vývoj HDP v Maďarsku	47
Graf 15: Závislost CPI na HDP (Maďarsko).....	48
Graf 16: Vývoj CPI v Německu	49
Graf 17: Vývoj HDP v Německu	49
Graf 18: Závislost CPI na HDP (Německo)	50
Graf 19: Vývoj CPI v Polsku.....	51
Graf 20: Vývoj HDP v Polsku.....	51
Graf 21: Závislost CPI na HDP (Polsko).....	52
Graf 22: Míra korupce v Řecku (2001)	52
Graf 23: Vývoj CPI v Řecku	53
Graf 24: Vývoj HDP v Řecku	53
Graf 25: Závislost CPI na HDP (Řecko)	54
Graf 26: Vývoj CPI ve Velké Británii	55
Graf 27: Vývoj HDP ve Velké Británii	55
Graf 28: Závislost CPI na HDP (Velká Británie).....	56
Graf 29: Vývoj vládních výdajů zemí EU	58
Graf 30: Srovnání počtu zaměstnaných ve veřejné správě a CPI.....	59
Graf 31: Srovnání HDP a CPI	60
Graf 32: Výdaje na obecné služby v roce 2009 (%HDP).....	61

Graf 33: Politická participace a korupce v EU	62
Graf 34: Přímé zahraniční investice/obyvatele v USD (2009).....	64
Tabulka 1: Kritéria klasifikace forem korupce.....	20
Tabulka 2: Pořadí zemí EU hodnocených podle CPI (2009)	25
Tabulka 3: Klasifikace indikátorů korupce podle použité metodiky.....	29
Tabulka 4: Typologie indexů měření korupce – shrnutí.....	29
Tabulka 5: Přehled mezinárodních institucí	36
Tabulka 6: PZI a korupce v EU	64
Obrázek 1: Členské státy EUROPOLU.....	33

1 ÚVOD

Motivací pro bakalářskou práci na téma „Korupce v Evropské unii“ mi byly každodenní korupční aféry, o kterých jsem se dozvíдалa z různých druhů médií. Rozhodla jsem se tedy, že by bylo zajímavé „podívat se korupci na kloub“.

S korupcí, které je přisuzován atribut „nemoci společnosti“ se zločinnými účinky se setkáváme dnes a denně. Korupce je nemoc s nadnárodním charakterem – neuznává hranice, státní suverenitu, společenské systémy, ani represe. Obecně uznávaným názorem je, že v každém z nás je skryt určitý korupční potenciál, který jen čeká na příležitost. Zdrojem korupce je tedy touha po zisku či nějakém užitku.

Tato bakalářská práce je zaměřena na objasnění problematiky týkající se korupce v Evropské unii, k popisu klimatu korupce v Evropské unii a seznámení se s okolnostmi. Při zpracování bakalářské práce budou použity metody induktivní, literární průzkum a popis situace v Evropské unii.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Obsahuje tři kapitoly.

První kapitola je věnována korupci obecně. Vymezuje základní pojmy, vysvětluje příčiny vzniku korupce, identifikuje formy korupce a její stádia vývoje, popisuje metody měření korupce. Poukazuje a vysvětluje negativní důsledky tohoto fenoménu a závěrem se věnuje institucím, působícím na poli Evropské unie, které se zaměřují na boj s korupcí.

Hlavní kapitola je věnována popisu korupčního klimatu v Evropské unii včetně způsobů potlačování a prevence. Tato kapitola obsahuje již zmíněné induktivní metody a zaznamenává vývoj korupce ve vybraných zemích Evropské unie za posledních šest let. Je zde také nastíněna problematika velikosti a kvality veřejného sektoru, politické participace a přímých zahraničních investic, které s korupcí úzce souvisí.

Závěrečnou kapitolu jsem věnovala doporučením, jak tento celosvětový problém řešit.

CÍLE PRÁCE

nastínit problematiku korupce v teoretickém pohledu

popsat korupční situaci v Evropské unii

analyzovat korupci ve vybraných státech Evropské unie

navrhnout východiska a doporučení řešení tohoto problému

2 KORUPCE OBECNĚ

2.1 Charakteristika korupce

Původ samotného pojmu „korupce“ pochází z latinského výrazu „corruptus“, který znamená následek nekalého jednání, který způsobuje to, že dotyčný je přinucen ke změně postojů, zásad a názorů. Chápání korupce může být velmi široké a může tak postihnout jakékoliv morálně neomluvitelné dosahování, přijímání nebo nesprávným způsobem nabízené získání hmotných, duševních nebo jiných nehmotných výhod či zisků. Opakem korupce je integrita, celistvost.

V užším slova smyslu vyjadřuje korupce vztah mezi dvěma subjekty, jednotlivci či institucemi, z nichž jeden subjekt nabízí a zpravidla i poskytuje druhému subjektu určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý subjekt potom očekává, že mu za tuto výhodu bude poskytnuta slíbená odměna. Tato forma má i charakter jednání protiprávního a naplňuje tak znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu.

Vymezení pojmu korupce není zdaleka jednotné, což způsobuje skutečnost, že dosud neexistuje jediná, všeobecně přijímaná definice korupce.

„Klasická“ definice vymezuje pojem korupce jako *chování, které se z důvodů dosahování soukromých finančních nebo statkových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu.*

Korupce neznamena jen úplatkářství a nevztahuje se pouze k chování veřejných činitelů nebo jiných představitelů veřejné moci, proto ji nelze chápat pouze v úzkém slova smyslu.

„Podobně jako v zemích západní Evropy, jsou i u nás do korupce zahrnovány i případy klientelou, nepotismu a prodeje pozic vydírání ze strany úředníků nebo politiků, zpronevěra veřejných prostředků či zneužívání postavení a moci k vlastnímu prospěchu“.¹

ZÁKLADNÍ ZNAKY KORUPCE

Hlavním znakem korupce je, že se někdo zachová nepoctivě při plnění zadaných úkolů, které vyplývají z jeho postavení. Myslí se tím, že nějaká osoba zneužije svého postavení a nejedná nestranně.

---

¹BOHATÁ, M. Korupce není jen uplácení. *Mladá fronta dnes*. 8. 10. 2003, 123, s. A/5.

Dalším znakem korupce je, že je vedena zjištnými cíli, tj. touhou po zisku či jiném osobním prospěchu. Hlavní a také neoprávněná výhoda, která se uplácené osobě dostává, však nemusí mít jen peněžní podobu.

Korupční vztahy se nemusí objevovat pouze ve vztahu „veřejný činitel – soukromá osoba“, ale může k nim docházet i v případě dvou soukromých osob.

V korupčním vztahu také nejsou jen dva subjekty, ale vždy tři, přičemž ten třetí, je vždy stranou poškozenou. Může jím být například příslovečný „daňový poplatník“.

Korupcí se tedy rozumí takové jednání, kterým osoba v určitém kvalifikovaném postavení zneužívá svého postavení k osobnímu obohacení nebo obohacení třetích osob, přičemž z tohoto jednání mohou mít přímý užitek osoby, které korupční jednání vyvolají, a vždy vzniká škoda do různé míry určité skupině fyzických i právnických osob.²

Nyní definuji výše uvedené způsoby chování, které jsou charakteristické pro korupci v širším slova smyslu.

- *Klientelismus* vychází z latinského slova „clils“ (poslušný) a označuje upřednostňování přátel a spřízněných skupin. Je založen na vztahu mezi závislými klienty a jejich patronem. Rozdělování statků neprobíhá na základě neosobních pravidel trhu, ale je nahrazen pravidly známostí, protekcí a lidí zapojených do určité klientské sítě.
- *Nepotismus* pochází z italského slova „nepos“ (vnuk). Jde o způsob uplatňování, upevňování a rozšiřování vlivu významného jedince na společenské struktury prostřednictvím prosazování vlastních příbuzných a oblíbenců do lukrativních a společensky vlivných pozic a rolí.
- *Prodej pozic* znamená skutečnost, že dochází k upevňování a rozšiřování vlivu významného jedince na společenské struktury prostřednictvím placeného protěžování.

---

² ŠTÍČKA, Michal, et al. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě [online].* Praha : Transparency International, 2005 [cit. 2010-03-13]. Definice korupce, s. Dostupné z WWW: <<http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2680>>.

Jedinec, který má právo rozhodovat o personálních otázkách, pak na základě úplatků obsazuje pracovní místa.³

Klientelismus, nepotismus a prodej pozic mohou postupně přerůstat do korupční symbiózy politické elity s vlivnými ekonomickými skupinami, což je pro fungování demokratického systému největším nebezpečím (problém tzv. převzetí státu soukromými subjekty – state capture).

2.2 Příčiny vzniku korupce

Za základní příčinu fungování korupce lze považovat touhu po materiálních statcích, po penězích, po úspěchu, kariéře, apod. Touha po penězích a úspěchu je stabilním hnacím motorem každého společenství na světě, to však neznamená, že je všude na světě stejná míra, rozsah korupčních jednání. Míra korupce je ovlivňována korupčním klimatem a samotnou kulturou daného společenství. Ukazuje se však, že korupce je spíše problém jednotlivců, systémů a institucí. To je možné odůvodnit strukturálními kořeny korupce, které je možné sledovat ze čtyř vzájemně propojených hledisek, které jsou současně i faktory vytvářející korupční prostředí.

1. *Monopolizující efekt*, kdy na trhu existuje několik firem, kontrolujících tento trh, přičemž stát může mít zájem, aby určité služby a práce vykonával omezený počet těchto soukromých firem. Čím je větší počet firem, které mohou poptávku státu uspokojit, tím je větší korupční prostředí. Na druhé straně čím je menší počet firem schopných splnit požadavek státu, opět vzniká korupční prostředí, avšak jsou využívány jiné praktiky než v předchozím případě.
2. Dalším faktorem jsou *široké rozhodovací pravomoci* v rukou jednotlivců nebo organizací. Jakmile existuje málo mechanismů pro kontrolu a rovnováhu, vytváří se řada příležitostí k tomu, aby představitelé korupčního prostředí využili a zneužili tak pravomoci za úplatu.
3. Třetím faktorem je *nedostatek transparentnosti*, která snižuje možnost kontroly osob s nadanou autoritou. Nedostatek transparentnosti může mít řadu příčin, např.: osoby zavázané bankovním tajemstvím.

---

³VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi. Zeleneč : Profess Consulting, 2007. Vstup do problému - co je korupce?, s. 13-21. ISBN 97880-7259-055-1.*

4. Posledním faktorem přispívajícím k vytvoření korupčního prostředí je *asymetričnost* – dysfunkce právního, administrativního, kulturního, ekonomického a politického systému.

Mezi další faktory, které korupčnímu chování přímo napomáhají a jejichž existence předznamenává možnost fungování korupčního prostředí, patří zejména:

a) Výše úplatku

Vyjdeme-li z teorie, která předpokládá, že každý je úplatný, zaleží jen na okolnostech a výši nabízeného úplatku, v kontextu s obecně uznávaným názorem o touze po hmotných statcích a užitku, nutně musíme dát výši úplatku na první místo rizikových faktorů vedoucích ke korupci.

b) Normativní systém

Existují-li v systému normy, které řeší případy korupce a plní-li tyto normy jednoznačnost výkladu, potom se korupčnímu prostředí v takovémto systému bude dařit méně.

c) Fungování administrativy

Nejasnost fungování státní správy, konfliktnost působení administrativy mezi sebou, neefektivnost a zdlouhavost vyřizování požadavků občanů lze označit jako „podhoubí“ korupce.

d) Systém kontroly

Nefungující nebo dokonce zkorumpovaný systém kontroly nevytváří dostatečnou hrozbu pro ty, kteří mají sklony k úplatku.

e) Systém sankcí

Musí platit, že korupce se nesmí vyplatit. Symbolické tresty za korupční jednání nejsou dostatečným protikorupčním opatřením.

f) Korupční tradice

Jsou země, kde korupce je považována za zcela normální, běžný jev, ba dokonce bez ní si běžné fungování společnosti nedokáží představit, protože být zkorumpovaným se v řadě společností žádá.

g) Sociální chaos

Objevuje se v těch společnostech, kde došlo k výrazným společenským změnám.

h) Kvalita státní správy

Státní správa se jeví účinným protikorupčním jevem, je-li silná kvalifikovaná a výkonná a zároveň také respektovaná.

i) Klientelismus

Spočívá ve vyřizování občanských záležitostí zákulisní cestou, mimo pořadí, mimo pracovní dobu.

j) Hodnotový žebříček

Na prvním místě v žebříčku hodnot je osobní prospěch, bohatství a touha po rychlém nabytí jmění.

k) Chudoba

Je protipólem kvalitní státní správy. Jedná se o nízké mzdy úředníků, sociální nejistoty, aj.

l) Korupční vzory

Významnou roli zde hraje podvědomí, že úředníci jsou zkorumpovaní. Čím silnější je toto podvědomí, tím náchylnější jsou ti, o kterých se hovoří, k úplatku.

m) Vliv médií

Míra objektivity a informační serióznosti médií má velký vliv na veřejné mínění.

Korupce je provázena řadou nebezpečných jevů, mezi něž patří zejména:

- Korupce oslabuje občanský, profesní, morální kodex a způsobuje vznik nedůvěry v právní stát.
- Vytváří nekontrolovatelné a nedemokratické struktury.
- Ohrožuje hospodářskou soutěž.
- Korupce je nástrojem organizovaného zločinu, který ji používá k proniknutí do státní a politické sféry.

2.3 Formy korupce

Kritérií, na jejichž základě lze korupci klasifikovat je mnoho, proto jmenuji jen několik nejdůležitějších.

Kritérium intenzity páchání, rozsahu a závažnosti

- *Malá (bagatelní) korupce* je spojena s každodenním životem lidí, kdy se zpravidla jedná o drobné úplatky, které jedincům neposkytují zvláštní výhody, pouze jim v některých směrech mohou usnadnit život. Tato forma korupce není považována za nebezpečnou, avšak četností výskytu může napáchat větší škody než korupce velká. Za malou korupci bývá považováno např. podplácení osob veřejného sektoru zpravidla na nižších pozicích.

- *Velká (organizovaná) korupce* je taková, ze které plynou velké zisky. Je charakteristická vysokým negativním dopadem na společnost, a to jak ve smyslu ekonomickém, tak i morálním. Velká korupce je hůře odhalitelná, neboť se vyznačuje značně promyšlenou strategií.

Kritérium oblasti výskytu

- *Vnitřní korupce* se týká zaměstnanců ve veřejné správě, ve vnitřním úředním styku. Záměrem vnitřní korupce není finanční obohacení, nýbrž získání vyššího (lepšího) postavení.
- *Politická korupce* je v blízkém vztahu s vnitřní korupcí, protože veřejné funkce jsou často propojeny s mocí politickou. Tato forma korupce v sobě zahrnuje také nežádoucí vztahy mezi veřejnou mocí a soukromým sektorem.
- *Korupce ve státní správě* zahrnuje případy, kdy je nakládáno se státním majetkem a korupci související se státní správou.
- *Korupci v municipalitách* přispívá fakt, že samosprávné orgány neustále zápasí s určitou formou ekonomické závislosti na státní správě. Korupce je tak typická u volených představitelů samosprávy, ale i u členů obecních zastupitelstev a mezi členy úřadů. S velikostí spravovaného regionu vzrůstá i potenciální korupční prostředí, což je logické, neboť u malých samosprávních celků se vytrácí anonymita, kdežto u velkých správních celků je anonymita průvodním jevem.
- *Korupce ve veřejném sektoru* se vztahuje na oblasti, na kterých má veřejnost zvláštní zájem. Patří sem zejména zdravotnictví, školství, policie, soudnictví, aj.
  - *Korupce ve zdravotnictví* znamená nejen posuzovat vztah mezi lékařem a pacientem, ale také zaměstnanecké vztahy v rámci zdravotnictví a v neposlední řadě také i komplex vztahů mezi jednotlivými subjekty působícími v tomto sektoru. *Příkladem korupčního jednání je, když lékař jako soudní znalec z oboru zdravotnictví, požadoval poskytnutí úplatku ve formě výpočetní techniky jako protihodnotu za příslib, že bude jako znalec vypovídat před soudem ve prospěch obviněného.*
  - *Korupce ve školství*, u níž se předpokládalo, že snad nemá ani šanci vzniknout, je zaznamenávána na všech stupních vzdělávací soustavy. Nejzávažnější jsou však korupční jednání při přijímání studentů na střední a vysoké školy. Příkladem této korupce být například být *úplatkářství*

při přijímání na střední nebo vysokou školu; úplatkářství pro lepší studijní výsledky nebo úplatkářství při zkoumání psychické způsobilosti studenta ke studiu.

- *Korupce v soukromém sektoru* je úzce propojena s korupcí ve veřejném sektoru. Často bývá považována za běžnou součást konkurenčního boje, a to jak uvnitř soukromé sféry, tak mezi jednotlivými ekonomickými subjekty. Korupcí v soukromém sektoru se nemyslí pouze korupce v souvislosti s ekonomickou činností, ale například také korupce ve sportu.
  - *Korupci v médiích* nepatří k běžnému prostředí, kde se korupce vyskytuje. Přesto se tato forma začíná vyskytovat čím dál častěji např. k získání politické moci.

Kritérium existence dohody mezi aktéry korupce

- *Korupce přímá*

V tomto korupčním vztahu vystupuje korumpující, který je nabízejícím, nabízí určitou odměnu a jeho cílem je získání prospěchu. Druhým subjektem je korumpovaný, tedy subjekt poptávající odměnu.
- *Korupce nepřímá*

Předmětem korupčního jednání se stává příslib korumpovaného uplatnit svůj vliv v zájmu korumpujícího. Nepřímým a těžko identifikovatelným subjektem korupční směny je ještě třetí subjekt – subjekt poškozený.

Tabulka 1: Kritéria klasifikace forem korupce

ZVOLENÉ KRITÉRIUM KLASIFIKACE FOREM KORUPCE	FORMA KORUPCE
Intenzita pácháni, rozsah a závažnost korupce	malá (bagatelní) korupce velká (organizovaná) korupce
Oblast výskytu korupce	korupce vnitřní, korupce politická, korupce ve veřejné správě a veřejném sektoru, korupce v soukromém sektoru, korupce v médiích, korupce ve sportu
Využití soukromých prostředků k ovlivňování veřejných rozhodnutí (state capture)	ovládnutí státu vlivová korupce administrativní korupce (podle pravidel a proti pravidlům)
Existence dohody mezi aktéry korupce	korupce přímá korupce nepřímá (zprostředkovaná)
Charakter subjektů korupčního vztahu	korupce základní (individuální) korupce organizovaná
Četnost korupčních vztahů	korupce ojedinělá korupce recidivující
Původ aktérů korupce	korupce domácí korupce importovaná
Teritorium rozsahu korupce	korupce regionální korupce národní (celostátní) mezinárodní korupce

Zdroj: Korupce v ekonomické teorii a praxi, grafická úprava autor

2.4 Stadia vývoje korupce

Celý proces korupce je možné rozdělit do několika vývojových stádií, která je možné nazvat také jako stadia pronikání korupce do společnosti. Níže uvádím rozdělení procesu korupce dle Friče do čtyř fází.

1. Stadium náhodné korupce

V tomto stadiu ještě není korupční prostředí rozvinuto, a proto nelze hovořit o korupčním zisku. Korupce se v této fázi jeví jako náhodná a příležitostná. V tomto případě je výskyt korupčního chování, z hlediska společenského, přijatelný. Úspěšnost odhalení náhodné korupce je vysoká. V této fázi nedochází k masovému korupčnímu jednání.

2. Stadium spontánně regulované korupce

Druhé stadium nastupuje zpravidla v případě selhání kontrolních systémů, kdy se začínají vytvářet korupční mechanismy a korupční prostředí. Pro stadium spontánně regulované korupce je typická určitá živelnost nástupu korupčních jednání. Kontrolní mechanismy jsou narušeny, snaha zabránit šíření korupce je nekoordinovaná. Pokud selžou kontrolní mechanismy, přestává být korupce výjimkou a stává se pravidlem.

3. Stadium organizované korupce

V této fázi se korupce mění v organizovaný zločin a vydírání. V organizovaných korupčních řetězcích se uplatňuje „dělbá práce“ mezi jednotlivé subjekty a probíhající transakce jsou závislé na sociálních vazbách zapojených účastníků, které většinou sahají až do nejvyšších míst státní správy a politiky. Výnosnost korupčních aktivit závisí na schopnostech účastníků korupce.

4. Stadium systémové korupce

Charakteristikou této fáze je propojení klientské sítě se státními institucemi. Vyskytuje se všude tam, kde dochází k porušování zákonů. Do systémového stadia jsou zapojeny všechny úrovně, zpravidla i služebně mladší zaměstnanci. Korupce je v tomto stadiu srostlá se státní správou natolik, že bez ní by tyto instituce nemohly fungovat. Ve státní správě tak dochází k vytváření skrytých orgánů, jejichž účelem je vyžadování úplatků. Korupce je postupně garantována podporována státem, vzniká tedy korupční stát.

2.5 Měření korupce

Jakým způsobem je možné identifikovat, které funkce konkrétního systému jsou náchylné ke korupci? Je možné využít jednak sofistikovaných sociologických a ekonomických metod měření korupce a dále je také možné využít méně náročné, avšak poněkud méně reprezentativní metody.

Pro vyhodnocování korupce je nezbytné nalézt účinné způsoby měření a vyhodnocování, které mohou také napomoci snazšímu pochopení různých forem korupce, jejich příčin i důsledků. Korupci je velmi obtížně měřit, neboť se jedná o jev vysoce latentní. Převážnou většinu dat využitelných pro analýzu korupce nelze získávat v podobě běžně dostupných statistický (tvrdých) dat. Řada přístupů k měření korupce doporučuje vycházet i z analýzy tisku, ale pouze k účelům dokumentace konkrétních korupčních kauz.

2.6 Metody odhadu míry korupce

Korupce se fenomén, který je obtížné měřit. Pro lepší pochopení různých forem korupce, jejích příčin a důsledků, pro hledání účinných prostředků boje s korupcí je důležité její různé formy měřit a vyhodnocovat. Měření korupce však není zdaleka tak přesné jako měřit například míru inflace. Důležité je, aby každý, kdo se snaží sestrojít vlastní nástroj k měření korupce, nebo jakýkoliv existující, si byl vědom toho, že toto měření má omezené vypovídací schopnosti.

Měření korupce vychází ze standardních sociologických a ekonomických postupů a lze je rozdělit na *kvalitativní a kvantitativní*.

- *Kvalitativní metody* vychází ze sociologických průzkumů a jejich výsledkem může být například tvrzení, že 23% obyvatel považuje školství za rozhodně zkorumpované, 17% za spíše zkorumpované, 42% za spíše nezkorumpované, 7% za rozhodně nezkorumpované a 11% nemá názor. U tohoto průzkumu nelze hovořit o kvantitativní metodě, protože výsledkem není jednoznačný číselný ukazatel, ale jenom jistá kvalitativní tvrzení.
- *Kvantitativní metody* zahrnují jednak pokusy převést výsledky kvalitativních průzkumů do podoby indexů, které by bylo možné mezinárodně a meziročně srovnávat. Kvantifikace může spočívat v tom, že „rozhodně zkorumpované“ se přisoudí hodnota 1, „spíše zkorumpované“ hodnota 0,67, odpovědi „spíše nezkorumpované“ hodnota 0,33 a odpovědi „rozhodně nezkorumpované“ hodnota 0. Skupinu respondentů „nemající názor“ je třeba vyloučit, proto se procenta pro jednotlivé skupiny, které názor mají, přepočítávají tak, aby jejich celkový součet byl nebyl 89%, ale 100%.

Existují také ryze ekonomické postupy, používané pro šedé ekonomiky. Ekonomické postupy odhadují na základě makroekonomický modelů, s jakou poptávkou po penězích je konzistentní výkon dané ekonomiky, změří realizovanou „oficiální“ poptávku po penězích a rozdíl mezi potřebnými a oficiálními hodnotami přisuzují šedé ekonomice.

Pozornost budu nadále věnovat jen těm metodám měření, které kvantifikují míru korupce formou indexu.

2.6.1 Jedinečné versus kompozitní indexy

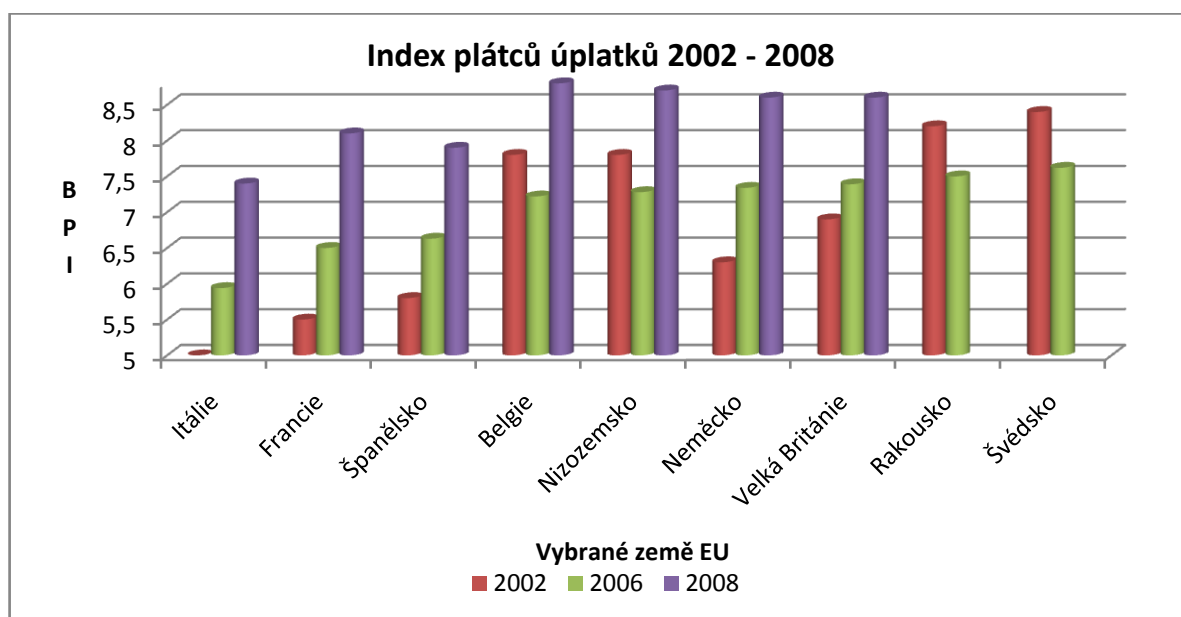
Indexy mohou být různého druhu. Rozlišujeme indexy unikátní (jedinečné) a indexy kompozitní. Unikátní indexy jsou odvozeny z dat získaných zvláštním průzkumem sledujícím pouze daný účel. Kompozitní indexy jsou vytvořeny sloučením několika již existujících indikátorů.

Výhodou kompozitního indexu oproti unikátnímu je to, že zahrnuje více informací a eliminuje jednostranné vychýlení výsledků, ale kompozitní indexy jsou charakteristické nesourodostí vstupních dat. Zpravidla jsou totiž pro různé země dostupné různé vstupní indikátory.

- *Index plátců úplatků (Bribe Payers Index; BPI)* je příkladem unikátního indexu hodnotící přední exportní země podle toho, do jaké míry jsou mezinárodní společnosti se sídlem v těchto zemích náchylné k uplácení vysoce postavených veřejných činitelů v patnácti zemích s rozvíjející se tržní ekonomikou. BPI sestrojila společnost Transparency International na základě dotazníkového šetření. V tomto dotazníkovém šetření byli dotazováni vrcholní manažeři na to, za jak pravděpodobné považují, že v jim známých sektorech v zemi, ve které působí, budou společnosti z té které zahraniční země nabízet úplatky k získání nebo udržení obchodních pozic. Zemím, kde byl průzkum prováděn, byla přiřazena hodnota 0-10, přičemž hodnota rovna 10 označuje zemi, která exportuje bez korupce. Význam a využití indexu BPI ve sledu času stále stoupá. Hlavním důvodem je globalizace a propojování zemí. Pomocí indexu BPI si může každá země vytvořit představu, jak se v dané zemi budou chovat investoři.

Uplácení v mezinárodním obchodě je stále velkým problémem. V grafu, který uvádím níže je viditelné, kteří největší evropští vývozci uplácejí v zahraničí. Největší náchylnost k uplácení v mezinárodních obchodních transakcích v roce 2008 vykazují Itálie a Španělsko, naopak nejmenší sklony k uplácení v roce 2008 měly belgické firmy.

Graf 1: Index plátců úplatků

Zdroj: Transparency International, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

- **Index vnímání korupce (Corruption Perception Index; CPI)** je nejznámějším kompozitním indexem, který již od roku 1995 každoročně publikuje společnost Transparency International. Při sestavování CPI, je nejdříve nutné, pro každou zemi určit zdroje, z nichž se hodnota indexu vypočte. Aby byl příslušný zdrojový ukazatel zahrnut, musí splňovat tři kritéria:
  - musí umožnit srovnání více zemí
  - musí měřit celkovou úroveň korupce
  - nesmí být starší než 3 roky

Spolehlivost CPI se může v různých zemích lišit v důsledku nesourodosti vstupních dat, která je způsobena dostupností odlišných vstupních indikátorů pro různé země. Index CPI se používá ke zjištění a komparaci vnímání korupce v mezinárodním měřítku jak pro sledované běžné období, tak pro srovnání vývoje vnímání korupce.

Dosažené bodové hodnocení zemí v žebříčku CPI představuje pouze určité vodítko využitelné například při rozhodování o přidělení zahraniční pomoci nebo o lokalizaci investice.

Jednotlivé země jsou hodnoceny na základě bodové stupnice od 0 do 10, kde 0 znamená vysokou míru korupce a 10 označuje zemi téměř bez korupce.

Spolehlivost CPI se může v jednotlivých zemích lišit, což může být způsobeno nesourodostí dat, které je způsobeno dostupností odlišných vstupních indikátorů.

Česká republika v rámci Evropské unie zaostává za západními státy i svými sousedy. Řadí se k více než dvěma třetinám zemí, které mají hodnotu indexu nižší než pět.

Aktuální hodnoty a pořadí zemí Evropské unie hodnocených podle CPI v roce 2009 uvádím v následujícím přehledu.

Tabulka 2: Pořadí zemí EU hodnocených podle CPI (2009)

Pořadí země	Země	CPI 2009 hodnota	Použité průzkumy	Standardní odchylky	Pořadí země	Země	CPI 2009 hodnota	Použité průzkumy	Standardní odchylky
2	Dánsko	9,3	6	0,3	32	Španělsko	6,1	6	0,8
3	Švédsko	9,2	6	0,2	35	Portugalsko	5,8	6	0,5
6	Finsko	8,9	6	0,8	45	Malta	5,2	4	1,4
6	Nizozemí	8,9	6	0,2	46	Maďarsko	5,1	8	0,9
12	Lucembursko	8,2	6	0,9	49	Polsko	5,0	8	0,9
14	Německo	8,0	6	0,5	52	Česká republika	4,9	8	1,2
14	Irsko	8,0	6	0,5	52	Litva	4,9	8	0,9
16	Rakousko	7,9	6	0,7	56	Lotyšsko	4,5	6	0,6
17	Velká Británie	7,7	6	0,7	56	Slovensko	4,5	8	0,8
21	Belgie	7,1	6	0,4	63	Itálie	4,3	6	0,9
24	Francie	6,9	6	0,6	71	Bulharsko	3,8	8	1,1
27	Kypr	6,6	4	0,7	71	Řecko	3,8	6	0,8
27	Estonsko	6,6	8	0,7	71	Rumunsko	3,8	8	1,0
27	Slovinsko	6,6	8	0,6					

Zdroj: Transparency International, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

2.6.2 Objektivní versus subjektivní indexy

Nejčastější jsou *subjektivní způsoby* měření korupce, které jsou založeny na názorech dotazovaných a spíše míru zkoumané formy korupce odrážejí vnímání rozsahu dané formy korupce. Zdrojem informací jsou nejrůznější sociologická šetření.

Objektivní indikátory jsou počítány z tzv. „tvrdých“, objektivně měřitelných dat, jako je počet odhalených případů korupce nebo podíl zpráv týkající se korupce ve zpravodajství sledovaných médií. Tyto indikátory však mohou odrážet i jiné faktory, než faktory korupce, například schopnosti orgánů činných v trestných řízeních nebo poptávku veřejnosti po korupčních skandálech.

Neumannův index vyjadřuje procento obchodních případů, jejichž úspěšnost byla podpořena úplatky. Jeho podkladem se staly výsledky rozhovorů s německými exportéry uskutečněnými v roce 1994. Je zaokrouhlen nahoru na nejbližší násobek 20%.

- *Index V4* vytvořila v roce 2004 organizace Transparency International společně s agenturou GfK Praha. Jedná se o srovnávací výzkum, jehož předmětem bylo zjistit, které protikorupční nástroje se uplatňují ve veřejné správě hlavních měst Visegrádské čtyřky (Praha, Bratislava, Budapešť a Varšava) a současně porovnat, do jaké míry naplňují tyto nástroje svůj cíl.

Subjektivní i objektivní indexy vycházejí sice ze sociologického průzkumu, ale otázky se snaží co nejvíce objektivizovat.

2.6.3 Experti versus místní respondenti

Další dělení metod měření spočívá v tom, zda respondenty průzkumu jsou *experti* nebo *místní respondenti*. Experti hodnotí jednotlivé země zvenčí. Místní respondenti zpravidla lépe znají domácí prostředí a dokáží tak lépe nazvat podoby korupce v jejich zemi.

Výhodou využití vnějších expertů, kterými mohou být například konzultanti mezinárodních institucí, bývá jejich objektivnější pohled při rovnávání jednotlivých zemí. Klasickým příkladem tohoto přístupu je studie připravovaná každoročně organizací *Political Risk Services*. Index korupce konstruovaný v rámci studie *ICRG (International Country Risk Guide)* vyjadřuje rozsah, v němž jsou vysoce i níže postavené vládní úředníci ochotni požadovat i přijímat zvláštní platby. Dalším příkladem může v této skupině být metodika pro měření korupce vypracovaná *Světovou bankou (World Bank; WB)*. Hodnocení korupce je zde součástí souhrnného indexu *GM (Governance Matters)*. Metodika WB vychází z definování korupce jako jedné ze složek ovládnutí státu.

Šetření provedené pouze mezi domácím obyvatelstvem může být zkreslené, protože lidé jsou pyšní na vše dobré a stěžují si na vše špatné. Další zkreslení může vyvolat rozdílné národnostní vnímání korupce. V zemi, kde je úplatek vnímán jako korupce, může být v jiné zemi vnímán jako vstupní poplatek.

Globální barometr korupce (GBK)

Globální barometr korupce, který vydává TI, je jediným celosvětovým průzkumem veřejného mínění zaměřeným na názory a zkušenosti respondentů s korupcí. Jedná se o průzkum prováděný mezi veřejností, který poskytuje obrázek o tom, jak korupce ovlivňuje život jednotlivců na národní úrovni a jak lidé vnímají snahu vlád s korupcí bojovat.

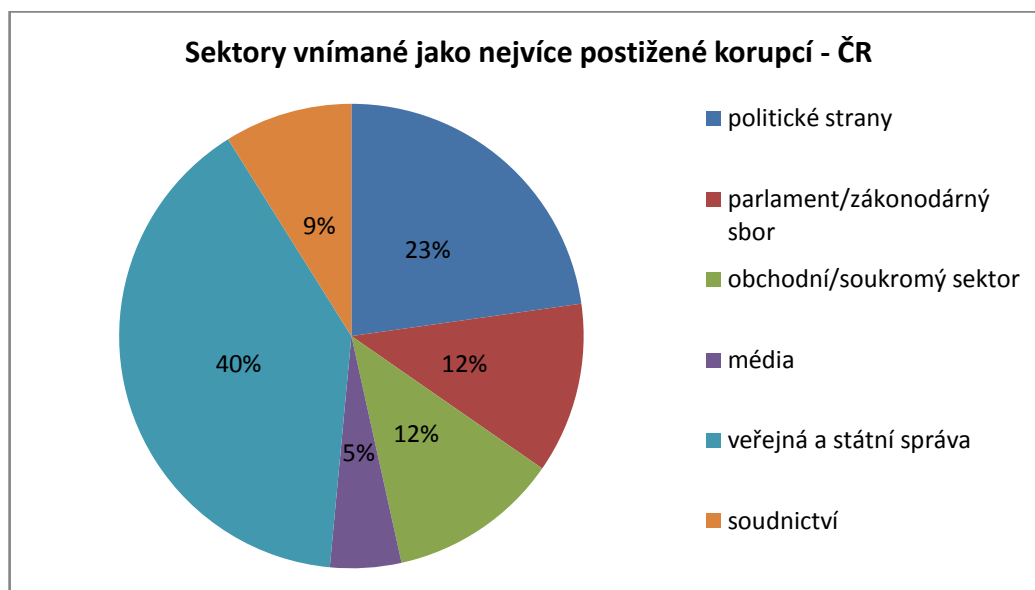
Průzkum zahrnuje řadu otázek vztahujících se ke korupci. Průzkum nadále poskytuje obrázek o osobních zkušenostech s korupcí.

GBK představuje bohatý zdroj empirických údajů, které se týkají názorů veřejnosti a zkušeností respondentů s korupcí.

GBK je zveřejňován od roku 2003. Za jeho velkou přednost je považována jednotná metodika a možnost sledovat vývojové trendy ve sledované oblasti a tyto následně srovnávat mezi jednotlivými regiony. Od roku 2003 do roku 2006 vzrostl počet sledovaných zemí ze 45 na 65. Přestože byly do výzkumu zahrnuty jak země bohaté, tak země se středním a nízkým důchodem, některá data v jednotlivých zemích chybí. Důvodem mohou být technické problémy nebo úřady v některých zemích nepovolily položit některé otázky. Rozhovory jsou vedeny v rozvinutých zemích telefonicky s osobami staršími patnácti let. Ukazatel GBK nabývá hodnoty v intervalu <1-5>, přičemž 1 znamená nezkorumpovaný sektor a 5 sektor extrémně zkorumpovaný.

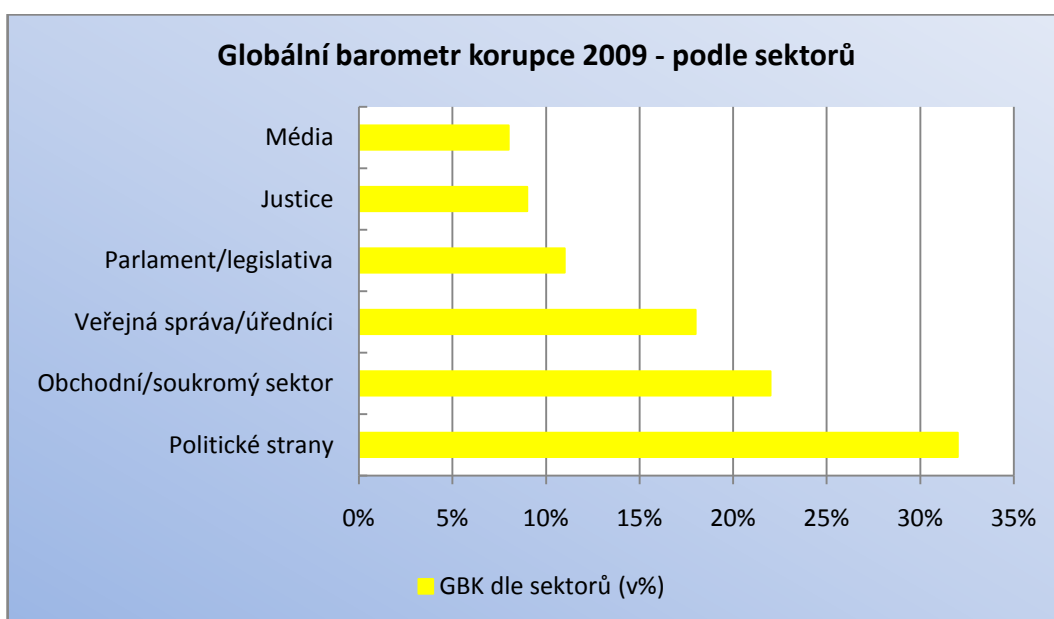
Poslední průzkum GBK proběhl v roce 2009. V celosvětovém měřítku dopadly v hodnocení nejhůře politické strany. V grafu uvádím hodnocení sektorů, které jsou považovány v České republice jako nejvíce postižené korupcí.

Graf 2: Sektory vnímané jako nejvíce postižené korupcí

Zdroj: TI Global Corruption Barometr, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

Graf 3: GBK 2009 - korupce podle sektorů

Zdroj: Transparency International, dostupné z www.transparency.cz, grafická úprava autor

Z grafu, který demonstruje konečné pořadí jednotlivých sektorů hodnocených v rámci průzkumu TI, je zřejmé, že v rámci Evropské unie je za nejvíce korupční považována oblast politických stran. V některých zemích se objevuje tendence rostoucí vnímavosti korupce i v soukromém a obchodním sektoru.

Protože jsem výše neuvedla všechny indexy korupce představující v současné době nejcitovanější indikátory, uvádím klasifikaci indikátorů korupce níže.

Tabulka 3: Klasifikace indikátorů korupce podle použité metodiky

Použitá metodika	Specifický index korupce	Zpracovatel	Souhrnný index	Zpracovatel
Expertní hodnocení	X	X	Index International Country Risk Guide ICRG	Political Risk Services
			Index Governance Matters GM	World Bank
Šetření v rámci firem a obyvatel	Globální barometr korupce, Index plátců úplatků BPI	TI	Growth Competitiveness Index CI	WEF
			Index Transformance IDR	Freedom House
			Index kvality správy QGI	EBRD
Složené indexy	Index vnímání korupce CPI	TI	X	X
Využití objektivních dat	Neumannův index	Peter Neumann	Index ekonomické svobody IEF	The Fraser Institute, The Heritage Foundation
	Index V4	TI a GfK Praha		
	Indexy korupce veřejných rozhodnutí IKVR	World Bank, EBRD		

2.6.4 Předmět měření

Vedle uvedených tří kritérií dělení indexů měření korupce – konstrukce indexu, charakter dat a zdroj dat – je důležitým aspektem *předmět měření*, tedy co vlastně ten který index měří. Může se jednat o obecné vnímání korupce, korupci v jednotlivých sektorech, administrativní korupci, převzetí státu soukromými společnostmi, nabídkovou stranu korupce ze strany zahraničních investorů, atd.

Tabulka 4: Typologie indexů měření korupce – shrnutí

Konstrukce indexu	Unikátní (jedinečné)	Kompozitní
Charakter dat	Objektivní	Subjektivní
Zdroje dat	Expertní	Místní respondenti
Předmět měření	Který aspekt korupce je měřen?	

Zdroj: Transparency International, www.transparency.cz

Výše uvedené sociologické a ekonomické metody měření korupce jsou poměrně sofistikované a tudíž i drahé, proto například v podmínkách veřejné správy jsou spíše využívány méně náročné metody identifikace projevů a příčin korupčního jednání. Lze sem zařadit rozhovory, anonymní průzkumy a ankety, monitoring médií, analýza stížností, brainstorming,...

Korupci je možné měřit, bohužel relevantnost výsledků bývá velmi často zpochybňována z důvodů jejich závislosti na měkkých datech, tzn. na subjektivním pohledu dotazovaných. Získat k měření úroveň korupce objektivní, tvrdá data je velice obtížné, proto taková data prakticky neexistují. Z toho důvodu většina indexů korupce měří především vnímání korupce a nikoliv objektivní, přesně kvantitativně vyjádřenou aktuální „míru korupce“.

2.7 Negativní důsledky korupce

Korupce zvyšuje ceny zboží a služeb, zadlužení země (nese s sebou budoucí opakované náklady na splácení dluhů), vede ke snižování kvality, jelikož jsou dodávány výrobky horší kvality a je nakupována nevhodná či nepotřebná technologie. Dieter Frish poukazuje na to, že když se stát zadluží kvůli realizaci hospodářsky nerentabilních projektů, dodatečné zadlužení způsobené korupcí nezahrnuje jen 10 – 20% nákladů navíc, ale spíše lze říci, že celou investici, celých 100%, lze připsat na vrub nepoctivých rozhodnutí zahájit neproduktivní procesy.⁴

NĚKTERÉ DŮSLEDKY KORUPCE

- Korupce způsobí to, že vláda je neschopná dosáhnout svých vytyčených cílů.
- Korupce zhoršuje průhlednost a nepředvídatelnost prostředí soukromého sektoru, což vede buď k nadměrnému usilování o zisk, nebo ke zvýhodňování domácích investic.
- Korupce zvyšuje administrativní náklady – týká se i daňového poplatníka, který je nucen platit za stejnou službu mnohem více, než by platit měl.
- Je-li korupce spojena s provizí, zmenšuje se tím celková suma peněz, které jsou k dispozici pro veřejné účely.
- Korupce narušuje tok mezinárodního obchodu a investic,

---

⁴ ROUDNÝ, Radim, et al. *Korupce : Boj proti korupci ve veřejné správě. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2001. 144 s. ISBN 80-7194-314-2.*

- neefektivně rozděluje bohatství.
- Korupce má za následek podstatný úbytek produktivního úsilí, protože čas a energie vynaložené na získávání kontaktů k obejití systému spíše než získávání kvalitních posudků.
- Korupce vede k soudním sporům a žalobám za nactiutrhání, kterými potom mohou být vydírání i ti nejbezúhonnější státní zaměstnanci.
- V některých zemích je nejčastější formou korupce uplácení na urychlené vyřízení žádosti a „podmazávání“.
- Korupce snižuje důvěru občanů v politiku a veřejnou správu.
- V důsledku korupce roste pasivita vůči politickým aktivitám
- S každým novým korupčním skandálem upadají eticko-morální hodnoty ve společnosti a snižují se tak zábrany vůči nekalému obohacování.
- Náklady financování korupce jsou přenášeny ve formě zvýšených odvodů a daní na občany.
- Korupce snižuje rozpočtové příjmy a zvyšuje rozpočtové náklady.

Nepřehlédnutelným důsledkem korupce je nepříznivý vliv na etiku a morálku celé společnosti, protože korupční rozhodování jsou určována nízkými motivy a oslabují občanské nebo profesní ctnosti a zbavují tak široké vrstvy obyvatelstva motivu k dodržování platných zákonů. Korupce tak ohrožuje životaschopnost demokratických institucí a tržních ekonomik, tedy systémů, na kterých demokratická společnost stojí.⁵

2.8 Instituce zaměřené na boj proti korupci

Významné mezinárodní organizace, které se zasloužily o protikorupční úmluvy, taktéž vytvořily instituce pro implementaci, rozvíjení a kontrolu dodržování těchto úmluv. Níže zmíním některé z těchto institucí.

---

⁵ VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Proffes Consulting, 2007. *Mikroekonomické aspekty korupce*, s. 169. ISBN 97880-7259-055-1.

2.8.1 OLAF (Organisation de la Lutte Anti-Fraude)

Centrální úřad pro potírání podvodů, dříve UCLAF, byl založen v 1994 Evropskou komisí. OLAF je jednotka zodpovědná za prevenci podvodů ovlivňujících rozpočet EU, má jak legislativní, tak i operační funkce. Odpovídá nejen za rozvoj strategie proti hospodářské a finanční kriminalitě poškozující Společenství, ale také za operativní protipatření.

OLAF má současně době pět referátů, a to čtyři referáty operativní a jeden zabývající se koordinací a všeobecnou politikou.

ČINNOSTI OLAFU

- *přebírá přípravu, stanovování a dozor nad všemi plánovanými opatřeními, které slouží k zamezení a trestání případných podvodů.*
- *provádí komplexní akce vyšetřování a přezkoumávání, které se v rámci boje proti podvodům jeví jako nebytné*
- *organizuje a koordinuje cílené přezkoumávání a vyšetřování podle doporučení parlamentu, která se vztahují jak na vlastní příjmy, tak na úkoly v oblasti obchodu se zemědělskými produkty, textilem a zbožím, nad kterým je vykonáván zvláštní dozor.*
- *je příslušný k potírání podvodů ve všech oblastech, které se týkají využití rozpočtu a jeho finančních prostředků, zvláště strukturálních fondů*
- *je příslušný také společně s generálním ředitelstvím XIX a XX k opětovnému vybírání částek, které byly získány podvodným způsobem*
- *koordinuje výměnu informací a provádění kontrol*

OLAF vychází z Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropského společenství a ze dvou protokolů k této úmluvě. Působnost OLAF se tedy týká především potírání podvodných jednání a korupce. OLAF velmi úzce spolupracuje s vnitřními orgány Evropské unie (Rada, Parlament a Komise).

OLAF nelze chápat jako policejní složku. Jedná se spíše o právní nástroj k administrativnímu vyšetřování. Lze jej označit jako „motor Evropy“ proti mezinárodní povaze kriminality.

2.8.2 AFCOS (Anti-Fraud Coordination Service's Operational Activities)

HLAVNÍ ÚKOLY SLUŽBY PRO KOORDINACI PROTIKORUPČNÍCH OPERAČNÍCH AKTIVIT

koordinovat postupy a spolupráci v oblasti legislativní, trestní a administrativní při nakládání s prostředky Evropské unie

- *zajišťovat spolupráci s OLAF a jeho partnerskými organizacemi*
- *zajišťovat výměnu informací detekujících podvody, a to na všech úrovních národní administrativy*
- *zabezpečit vlastní školicí aktivity.*

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že charakter AFCOS je multidisciplinární. Nesrovnalosti a podvodná jednání je nutné hlásit z toho důvodu, že poškozují nebo ohrožují finanční zájmy Společenství. O nesrovnalostech jsou členské státy povinny informovat příslušné orgány Evropské unie, a to ihned po zjištění této skutečnosti, přestože třeba nebyla zjištěna výše dotčené částky. Pokud se prokáže, že byly podniknuty všechny potřebné kroky vedoucí k vyřešení nesrovnalostí, pak budou ztráty uhrazeny z prostředků Evropské unie. Bude-li tomu tak naopak, potom je za dluh v plné výši odpovědný členský stát.

2.8.3 EUROPOL (European Police Office)

Evropský policejní úřad je organizace patřící pod Evropskou unii, která se zabývá prevencí a potíráním organizované trestné činnosti. Snahou EUROPOLu je zefektivnit spolupráci jednotlivých

členských zemí, a to hlavně svojí informační i vzdělávací činností a zároveň také policejním a soudním poradenstvím.

EUROPOL byl zřízen v souladu s Maastrichtskou smlouvou, a to dne 7. února 1992 s cílem zajistit celoevropské zpravodajství v oblasti trestné činnosti. Svou činnost zahájila organizace 3. ledna 1994 jako Europol Drugs Unit (protidrogová jednotka). Později se organizace začala zabývat také dalšími závažnými formami mezinárodní kriminality. Další

Obrázek 1: Členské státy EUROPOLU

Zdroj: Wikipedie, dostupné z www.wikipedia.cz

úmluva vstoupila v platnost v říjnu 1998. O činnosti Europolu v plném rozsahu však můžeme hovořit až od 1. července 1999. Organizace má sídlo v nizozemském Haagu.

ČINNOST EUROPOLU VÝZNAMNĚ OVLIVNILA AMSTERODAMSKÁ SMLOUVA, KTERÁ ZABEZPEČUJE PODPORU ZE STRANY RADY, KTERÁ:

- *umožňuje Europolu usnadňovat a podporovat přípravu, prosazovat spolupráci a provádění konkrétních kroků při vyšetřování vedeném kompetentními orgány členských států,*
- *přijme opatření, která umožní Europolu požadování po kompetentních orgánech členských států provádět a koordinovat vyšetřování konkrétních případů,*
- *podporuje kontakty mezi soudními a vyšetřovacími orgány, které se specializují na potírání zločinu,*
- *vytváří výzkumné, dokumentační a statistické sítě, které se týkají příhraničního zločinu.*

2.8.4 EUROJUST (European Judicial Cooperation Unit)

Jednotka Evropské unie pro justiční spolupráci je orgánem Evropské unie zřízená ve III. pilíři za účelem zvýšení efektivity mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, zejména v oblasti vyšetřování a stíhání závažné přeshraniční kriminality a organizovaného zločinu. Sídlí v Haagu.

EUROJUST se skládá zejména z národních členů, tj. ze státních zástupců nebo policejních úředníků s obdobnými pravomocemi přidělených k Eurojustu členskými státy Evropské unie.

EUROJUST může být činný v konkrétních případech z vlastní iniciativy, a to zejména jde-li o:

- typ trestné činnosti, uvedený v čl. 2 Úmluvy o Europolu
- podvod
- korupci
- trestnou činnost, která poškozuje finanční zájmy Evropských společenství
- trestné činy týkající se životního prostředí
- účast na zločinném spolčení

EUROJUST je zásadně komunikačním centrem a institucí shromažďující jejich efektivní předávání.

EUROJUST JE OPRÁVNĚN JEDNAT PROSTŘEDNICTVÍM SVÝCH ČLENŮ V TĚCHTO OTÁZKÁCH

1. Může v odůvodněných případech, v rámci svého zmocnění, požádat příslušné orgány členských států Unie, aby:

zahájily vyšetřování nebo stíhání určitých činů,

- souhlasily s tím, že jeden z nich je lépe schopen vést vyšetřování nebo stíhání určitých činů,

- koordinovaly svou činnost s orgány příslušných členských států,

- sestavily na základě příslušných mechanismů spolupráce společný vyšetřovací tým

- poskytly pro EUROJUST jakékoliv informace nezbytné k vykonávání jeho úkolů.

2. Na žádost příslušných orgánů členských států pomáhá při zajišťování co nejlepší koordinace

vyšetřování a stíhání.

3. Může ve stanovených případech zajišťovat logistickou podporu, která zahrnuje překladatelskou, tlumočnickou a organizační pomoc při koordináčních schůzkách.

4. Prostřednictvím svých národních členů může v případě potřeby odevzdávat žádosti o soudní pomoc týkající se vedení vyšetřování nebo stíhání.

2.8.5 GRECO (Group of States against Corruption)

Protikorupční uskupení GRECO bylo přijato Výborem ministrů v květnu 1998 a skupina samotná zahájila činnost o rok později. V současné době má GRECO 35 členů.

Hlavní myšlenkou vzniku GRECO bylo vytvoření mechanismu, který na bázi vzájemného hodnocení monitoruje implementaci závazků plynoucích z protikorupčních úmluv Rady Evropy. Do konce roku 2002 GRECO hodnotilo dodržování „dvaceti vedoucích principů boje proti korupci“. Od roku 2003 jsou součástí monitoringu také některá ustanovení Trestněprávní úmluvy o korupci.

Vzájemným hodnocením členských států GRECO dochází k výměně klíčových informací o protikorupčním snažení v jednotlivých zemích, které přispívá k efektivnější mezinárodní spolupráci při prosazování práva. Hlavním cílem GRECO zlepšení kapacity členských států vzájemnou výměnou „protikorupčních know-how“ při tvorbě a prosazování legislativních i organizačních opatření v boji proti korupci.

Protože téma mezinárodních organizací, které bojují proti korupci je velmi obsáhlé, a výše jsem neuvedla všechny instituce, které se na boji proti korupci podílejí, uvádím níže přehled ještě některých dalších.

Tabulka 5: Přehled mezinárodních institucí

Program	Zřizovatel	Hlavní činnosti
OLAF	EU	Jednotka proti podvodům, korupci a jiným nezákonným jednáním oprávněná vést vlastní nezávislé vyšetřování v daných případech
EUROPOL	EU	Orgán, který zajišťuje celoevropské zpravodajství v oblasti trestné činnosti.
AFCOS	EU	Kontaktní místo mezi členskými státy v oblasti protikorupčním operačních aktivit.
EUROJUST	EU	Orgán, který se zabývá kriminálními případy, má výhradně koordinační roli.
GRECO	Rada Evropy	Protikorupční uskupení, které monitoruje implementaci závazků plynoucích z protikorupčních úmluv Rady Evropy.
GPAC	OSN	Protikorupční program, jehož cílem je asistovat členským státům v jejich úsilí předcházet korupci a bojovat s ní prostřednictvím zvyšování rizika a nákladů spojených se zneužíváním svěřené moci pro osobní prospěch
FATF	OECD	Mezivládní organizace, která vytváří a šíří národní i mezinárodní standardy boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu.
SIGMA	OECD	Společná iniciativa EU A OECD. SIGMA podporuje partnerské země v jejich snahách modernizovat veřejnou správu. Zároveň poskytuje partnerským zemím i podporu v oblasti boje proti korupci.

Zdroj: Transparency International, dostupné z www.transparency.ct, úprava autor

3 KORUPCE V EVROPSKÉ UNII

3.1 Korupční klima v Evropské unii

Korupční klima můžeme definovat jako soubor kolektivním představ, norem a kulturních vzorů, která zneužívají úředních pravomocí, dávání a braní úplatků činí pro obyvatele dané země samozřejmým a morálně omluvitelným chováním.⁶

3.1.1 Způsoby prevence a potlačování korupce v EU

Strukturální kořeny korupce je možné zkoumat ve čtyřech vzájemně propojených situacích.

První říká, že mohou existovat monopolní či oligopolní situace, kdy může jedna nebo několik firem kontrolovat trh. Situace je tím více ohrožena korupčními praktikami, čím menší je počet firem, které mohou provádět určitou práci. Taková podmínka se může vyskytnout například v případě obranných projektů.

Dalším motivem korupce jsou velmi široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivců nebo organizací. Existuje-li málo mechanismů pro kontrolu a rovnováhu, nebo dokonce žádné, mají lidé řadu příležitostí pokusit se zneužít své pravomoci.

Nedostatek transparentnosti snižuje schopnost kontrolovat osoby, které jsou v postavení, kde mají autoritu. Může se jednat o osoby pracující s bankovním tajemstvím.

Geneze korupce může být analyzována pomocí konceptu asymetrie. Asymetrií jsou myšleny diskrepance, které se vyskytují na právní, administrativní, kulturní, ekonomické nebo politické úrovni. Asymetrie napomáhají korupci přímo i nepřímo vytvářením nelegálních trhů, které fungují nejlépe v případě tajné dohody se státní administrativou. Příklady asymetrií je možné najít v bankovníctví a daňových režimech. Kulturní asymetrie se vyskytuje mezi národy, které jsou bohaté uměním. Ekonomické a politické asymetrie mohou vyvolávat systematické frustrace ve velkých částech populace.

Korupce jako odraz nenormálního stavu mezi státem a společností není ani novým fenoménem, ani jevem, který by se dal zcela odstranit. Je nutné přiznat vysokou latenci, protože mnoho korupčních deliktů nelze zjistit a potrestat. Nejedná se ani tak o přímé

---

⁶ FRIC, Pavol, et al. Korupce na český způsob. Praha : GplusG, 1999. 302 s. ISBN 8086103269.

potlačování korupce jako spíše o snahu makroekonomické stability, prosazování trhu, demokratizaci a další kroky, kterými lze změnit prostředí, v němž korupce vzniká.

Žádoucí však je korupci neustále omezovat. Jedná se o tyto způsoby:

- **ZMĚNY VE STÁTNÍ SPRÁVĚ**

Rezervy lze spatřovat ve fungování administrativy, která je často komplikovaná a neefektivní. Nepružnost administrativního systému vede řadu lidí k urychlování administrativních kroků pomocí úplatků, s čímž souvisí umožnění přístupu občanům k informacím v co nejširším měřítku.

- **ZLEPŠENÍ KONTROLY VEŘEJNÉ SPRÁVY**

Zlepšení kontroly veřejné správy lze dosáhnout dodržováním zákonností při jejich výkonu. Jedná se buď o kontrolu právní, nebo o kontrolu vnější, kterou vykonává finanční úřad a soudy. Kontrolu může provádět také nevládní organizace nebo sdělovací prostředky (tzv. vyšetřovací reportéři).

- **PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ**

Preventivním opatřením je myšleno vytvoření institutů na prevenci korupce, transparentnost při jednání a rozhodování systémové změny, aj. Velmi důležité je spojení a koncentrace preventivních a represivních složek.

- **ZVEŘEJŇOVÁNÍ SPRÁVNÍCH ROZHODNUTÍ**

Zveřejňování zejména na internetu a to tak, aby se naplnil princip publicity veřejné správy a svobodného přístupu k informacím. Reforma státní správy, která v sobě nese reformu administrativních pravidel a procedur a zajištění další možnosti týkající se veřejných stížností.

- **REPRESIVNÍ OPATŘENÍ – „PADNI KOMU PADNI“**

Represivní opatření spočívá v zavedení přesných a úplných nedvojsmyslných legislativních opatření, odstranění cenzury tisku, zvýšení vynutitelnosti protikorupčních zákonů, omezení monopolní moci, aj.

- **ZAVEDENÍ ETICKÝCH KODEXŮ**

Zavedení etických kodexů do všech oblastí státní správy a firemní etické kodexy v soukromé sféře by měly napomoci občanům s tím, kam se obrátit v případě jejich nespokojenosti se službami úředníka.

Korupce je označována jako jeden z hlavních problémů postkomunistických států Evropské unie. V politologii a ekonomice existuje rozšířený předpoklad, že rozsáhlá korupce může narušovat tři podmínky řádného fungování trhu, aby neexistovaly bariéry vstupu a odchodu z trhu, existoval právní systém včetně úpravy vlastnických práv a aby zákony a smlouvy byly vymahatelné, byl dostatečně rozvinut finanční sektor tak, aby usměrňoval úspory směrem k investicím.⁷

Potírání korupce není jen věcí vyšetřovatelů, státních zastupitelství, soudů a dalších institucí. Nejedná se pouze o odhalování a trestání korupce. Je například nutné preventivně a transparentně zabránit vzniku nežádoucích jevů a vztahů, které k tomuto jevu vedou, a to zejména v oblasti finanční a kontrolní. Dodržování trestněprávních opatření, zavádění etického prostředí, zaktivování veřejnosti do snahy omezit korupci je záležitostí institucionálních a organizačních reforem.

Dnešní stav korupce v Evropské unii, v souvislosti s privatizací, podnikáním a značným počtem veřejných zakázek, působí negativně na rovnost lidí před zákonem, na vytváření demokratických změn a na podnikatelské aktivity. Je tedy nejen protiprávní, protože vytváří i nové formy hospodářské kriminality, ale narušuje i zákony tržní ekonomiky a oslabuje zájem zahraničních partnerů. Má záporný vliv na image zahraniční politiky.

Korupce je upravena v trestních zákonících mnoha zemí, avšak trestní sazby jsou značně odlišné. V některých zemích jsou sazby nízké a většinou také málo účinné, což je způsobeno faktory, které korupci zapříčiňují. V některých zemích je korupce „systémová“ (Itálie, Francie), v jiných zemích je příležitostná (Finsko, Švédsko, Dánsko).⁸

3.2 Korupce ve vybraných zemích Evropské unie

Evropská unie se v současné době skládá z relativně velkého počtu zemí (celkem 27), a proto bude tato podkapitola věnována pouze některým z nich. Zaměřím se na situaci korupce v jednotlivých vybraných zemích ve vztahu k hrubému domácímu produktu, a to proto, že během několika uplynulých let vznikla řada studií, které tvrdí, že ekonomicky silnější země vykazují nižší míru korupce, což se budu snažit potvrdit i vyvrátit na základě níže uvedených grafů.

---

⁷Anti Corruption in Transition. Washington, D.C. : Světová banka, 2000. Contribution to the Policy Debate, s. 6.

⁸Savona, E. U., Mazzanotte, L. La corruzione in Europa. Roma: Carocci Editore, 1998, s. 61 an.

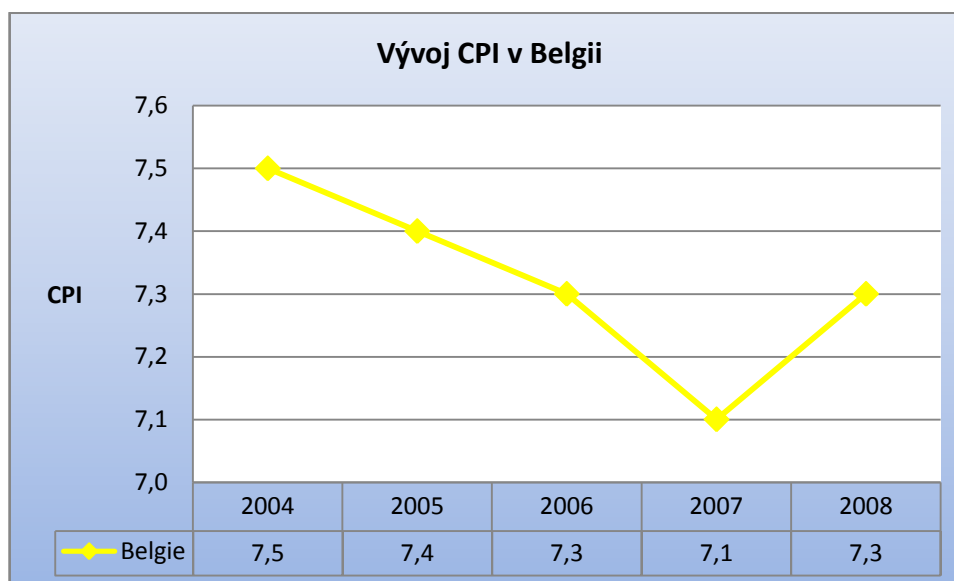
BELGIE

Klasická korupce, která spočívá ve výměně finančních prostředků za protislužby, je v Belgii již řídkým jevem. Problém lze spatřovat ve vymezování sfér vlivu a obchodu se sférami vlivu realizovaného politizací státní správy, z čehož v Belgii pramení korupce, klientelismus a neprůhlednost. V Belgii se snaží potírat korupci zavedenými sankcemi, které jsou vymezeny v trestním zákoníku a také snahou donutit státní správu pracovat transparentně. Například výběr pracovníků do státní správy je prováděn jinými institucemi, než těmi, do kterých je pracovník vybírán.

V Belgii HDP na obyvatele rok od roku klesá. Vývoj indexu CPI je velice zajímavý. Zatímco do roku 2007 korupční klima klesalo, v roce 2008 se situace zlepšila a hodnota indexu vnímání korupce byla 7,3.

Z následujících tří grafů, které znázorňují vývoj HDP a CPI a také jejich závislost usoudit, že vyslovená hypotéze o tom, že roste-li ekonomika, snižuje se míra korupce v dané zemi můžeme potvrdit. Pouze v roce 2008 byl zaznamenán výkyv, kdy se míra korupce v Belgii zlepšila o dvě desetiny.

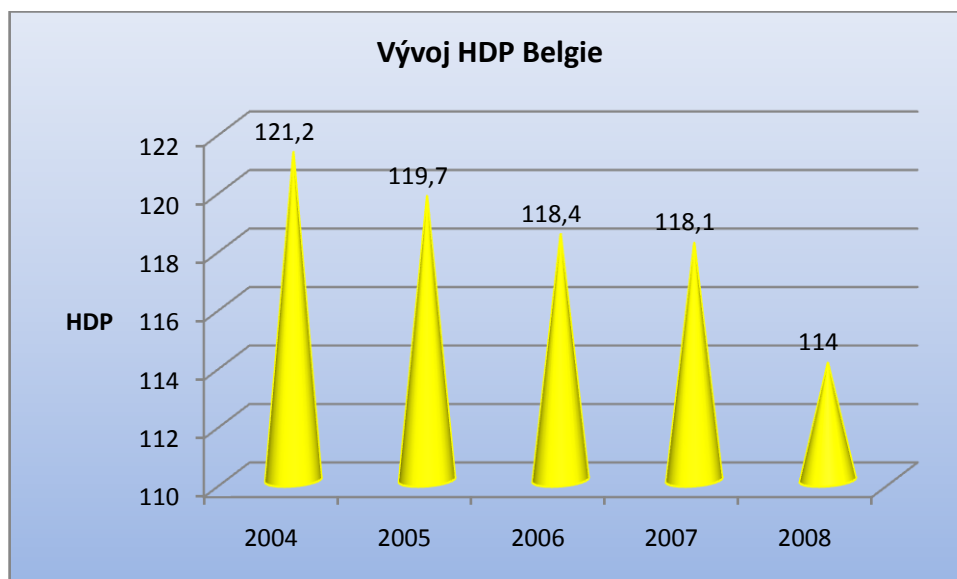
Graf 4: Vývoj CPI v Belgii

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

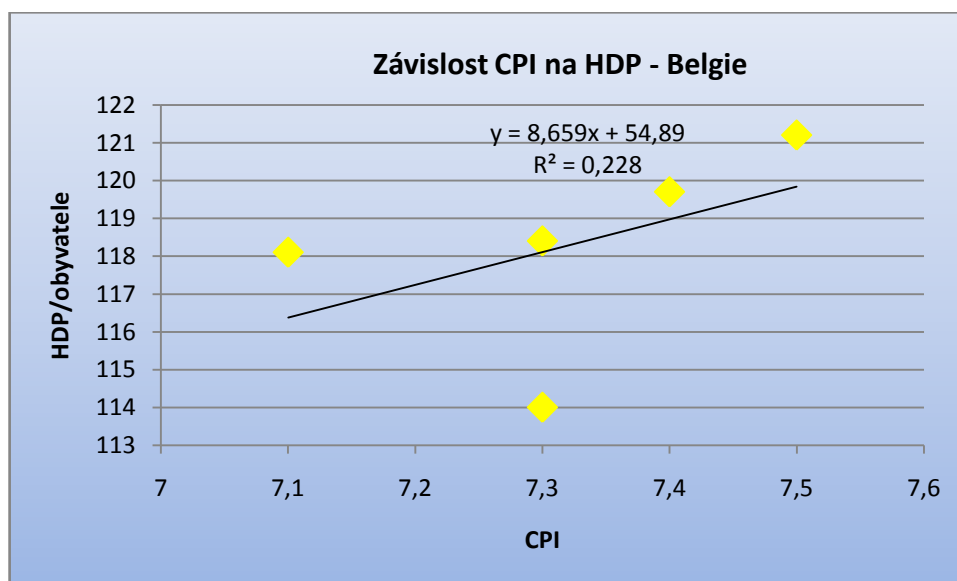

Graf 5: Vývoj HDP v Belgii

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz, úprava autor

Graf 6: Závislost CPI na HDP (Belgie)

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz,

TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

FRANCIE

1. 3. 1994 vstoupil ve Francii v platnost nový trestní zákoník, který postihuje korupční chování jako trestný čin pasivního úplatkářství a nekalého obchodu osob, které vykonávají veřejné funkce, a stanoví trest uvěznění až na deset let a až 1 milion franků pokuty. Francouzský trestní zákoník velmi podrobně u pasivního a aktivního úplatkářství specifikuje

neoprávněné výhody, které jsou považovány za úplatek, a výhody, které má přinést uplácujícímu.

V roce 1998 byl ve Francii přijat zákon, který vyžaduje, aby členové vlády a parlamentu a ostatní veřejní činitelé poskytovali informace o výši jejich majetku.

Ještě v 60. letech 20. století byla Francie vůči korupci benevolentní, drobná korupce byla opomíjena. Korupce však začala narůstat a koncem minulého století korupční skandály otřásly zemí. Politická situace byla v roce 2001 ovlivněna konáním prezidentských a parlamentních voleb, přičemž skandály politiků byly jedním z hlavních témat.

Francouzská média upozorňovala v předvolebním období na podezření tehdejšího prezidenta Jacquese Chiraca z korupce. S Chiracem bylo spojeno více finančních skandálů: korupce na pařížské radnici a nejasný původ peněz, kterými platil letecké výlety rodině a přátelům. Kdyby byl Chirac ve volbách prohrál, stal by se „obyčejným“ občanem a nemohl by tudíž nadále unikat vyšetřování. Vítězství ve volbách mu tak zajistilo trestní imunitu na dalších pět let.⁹

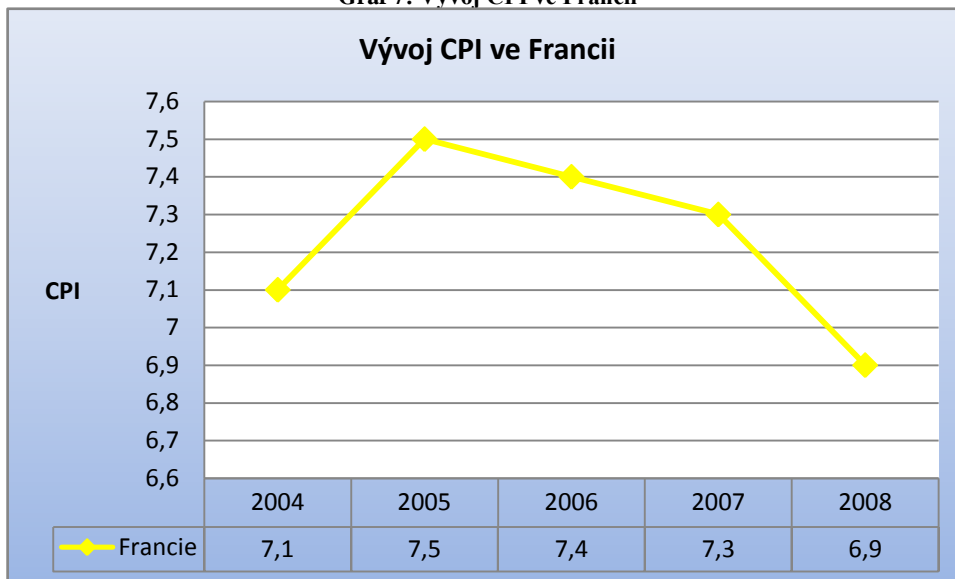
Nejčastějšími projevy korupce ve Francii je kombinace veřejných úřadů a soukromého podnikání a držení více veřejných úřadů.

I ve francouzské trestněprávní úpravě, stejně jako v trestních zákonících jiných evropských zemí, platí ustanovení, že musí nastat přímá souvislost mezi konkrétním jednáním korumpujícího a korumpovaného před úředním jednáním.

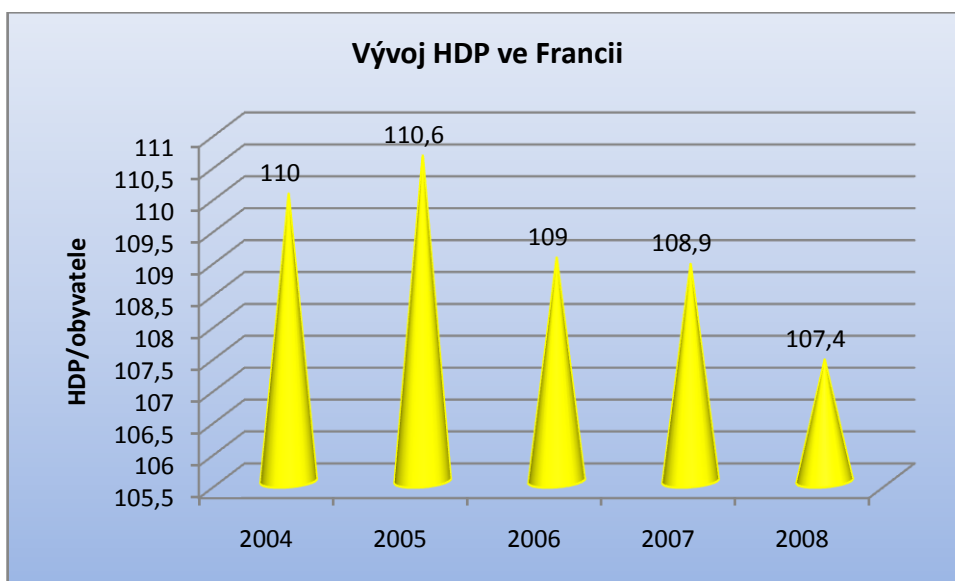
⁹ DAVID, Vladislav; NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. 1. Praha : C. H. Beck, 2007. Konkrétní případy korupce v zahraničí a opatření států k jejímu potírání, s. 118-119. ISBN 978-80-7179-562-9.*

Graf 7: Vývoj CPI ve Francii

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

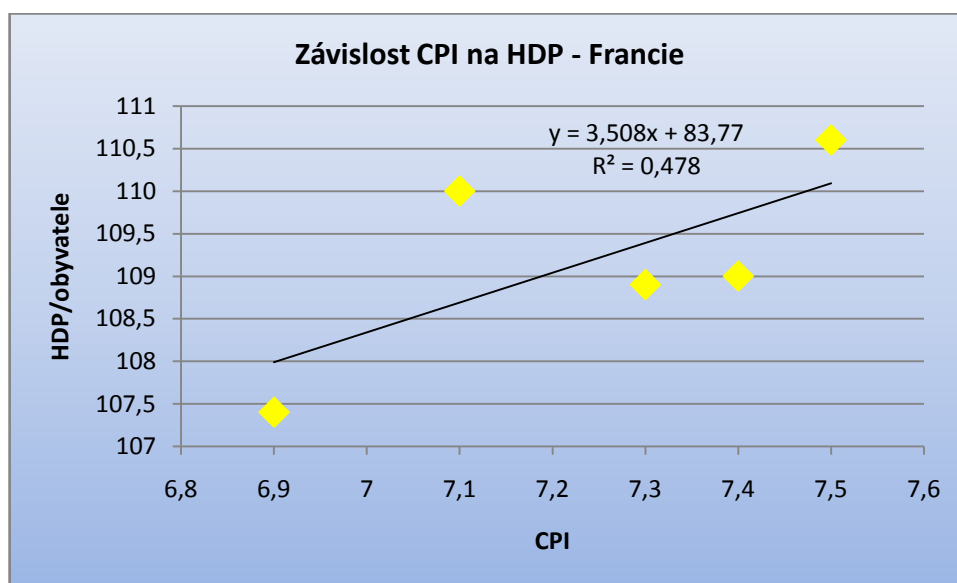
Graf 8: Vývoj HDP ve Francii

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz, úprava autor

Ve Francii je také možné za pět sledovaných let zaznamenat pokles HDP/obyvatele, avšak až od roku 2005. Jak je vidět z grafu korupci ve Francii se příliš nedaří, mohli bychom ji označit za slabou, přestože od roku 2005 nepatrně klesá. Tvrzení o tom, že existuje mezi HDP a CPI korelace můžeme opět potvrdit, neboť s poklesem ekonomiky se zhoršuje i míra vnímání korupce ve Francii. Tuto hypotézu potvrzuje i níže uvedený graf.

Graf 9: Závislost CPI na HDP (Francie)

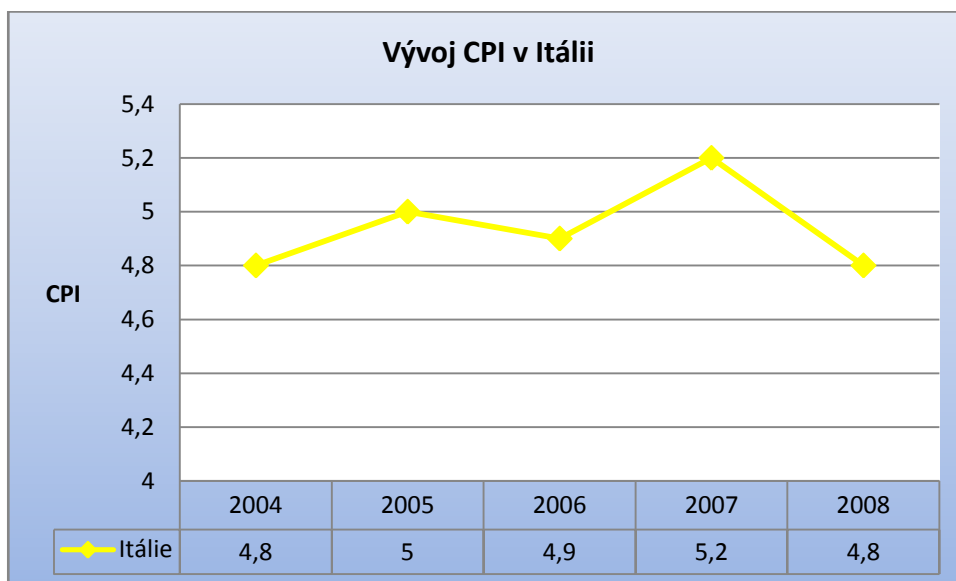
Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz,

TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

ITÁLIE

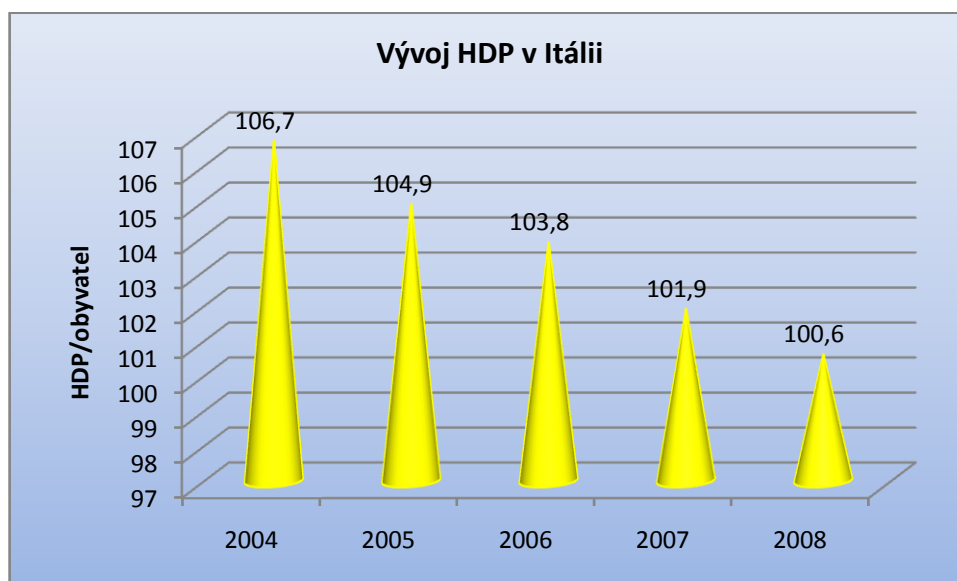
V roce 2000 uplynulo deset let od zahájení operace nazvané „mani pulite“ – čisté ruce. Mani pulite vznikla jako důsledek vážných korupčních skandálů, které přispěly k tomu, že Itálie byla hodnocena jako stát se systémovou korupcí. Akce čisté ruce přispěla ke změně volebního systému, výměně celé garnitury politiků a k novému systému financování politických stran, které, jak je známo, se často střídaly v mocenském postavení. Velký počet korupčních případů se týkal veřejných soutěží. S odstupem času je možné korupci v Itálii hodnotit jako méně viditelnější. Italské soudní řízení je pomalé, do vězení se zatím nedostala žádná „velká ryba“. Mnozí z týmu soudců jsou sami vyšetřováni pro zneužití pravomoci veřejného činitele či braní úplatků.

Graf 10: Vývoj CPI v Itálii

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz, grafická úprava autor

Graf 11: Vývoj HDP v Itálii

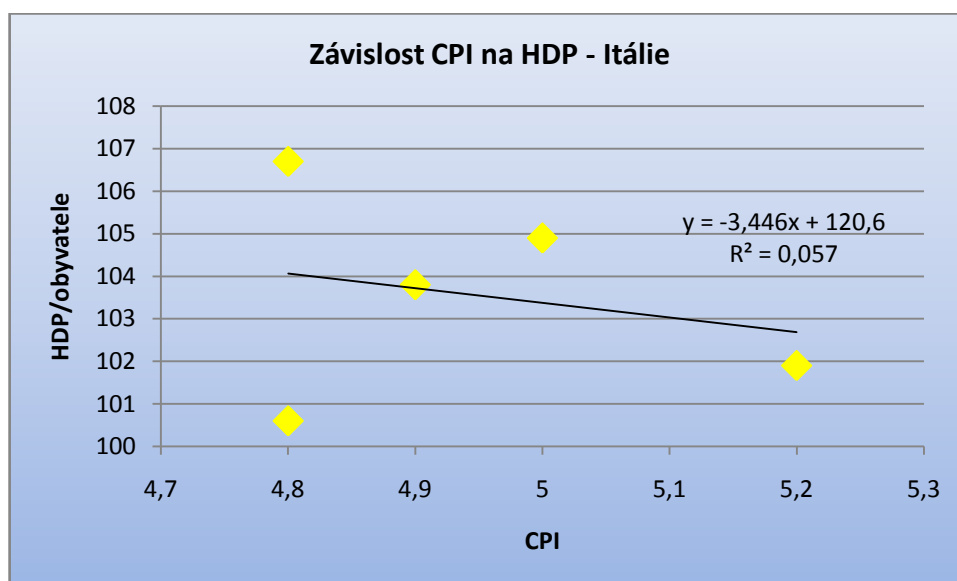

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz, úprava autor

V Itálii se vývoj HDP v podstatě neliší od předchozích uvedených zemí. Od roku 2004 je zaznamenáván neustálý pokles. Ovšem vývoj indexu vnímání korupce je poněkud rozmanitější (viz graf). Index vnímání korupce v Itálii se za pět sledovaných let pohybuje okolo hranice 5. Pokud bychom pominuli roky 2005 a 2007, mohli bychom zajisté tvrdit, že Itálie je zemí se silným korupčním klimatem.

Vyslovenou hypotézu v tomto případě potvrdit nemůžeme, což nám ukazuje i níže uvedený graf, který poukazuje na nízkou korelaci mezi těmito dvěma ukazateli.

Graf 12: Závislost CPI na HDP (Itálie)

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz,

TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

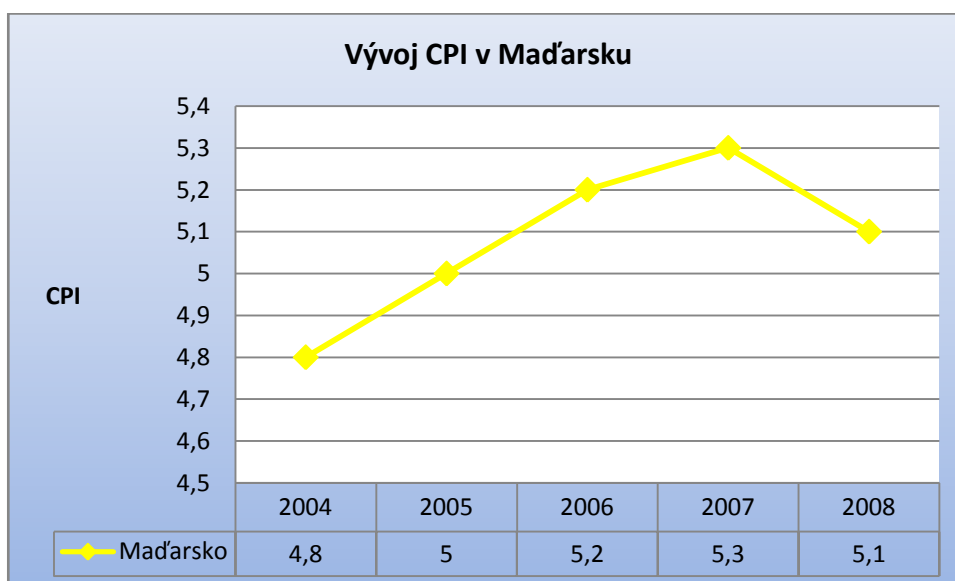
MAĎARSKO

Maďarský právní úřad ustanovuje potírání korupce během privatizace, která se dotýká vlastnických práv. Maďarský občanský zákoník stanovil, že stát i druhá strana mají stejná práva při převodu majetku.

Právní úprava vymezuje, že žádný finanční příspěvek nesmí být nabídnut politické straně, která jej ani nesmí přijmout. Finanční příspěvky, které plynou od vlády jiného státu, nesmí být rovněž přijaty.

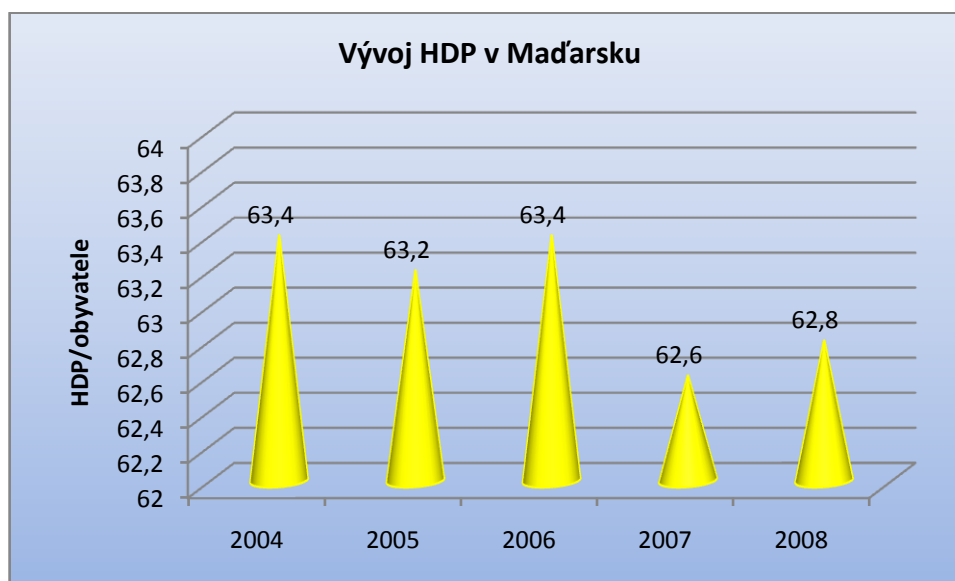
Nová vláda se bude zabývat především reformou zdravotnického systému, kde úplatky lékařům a sestřám jsou běžným jevem. Pozornost bude také soustředěna na výstavbu dálnic a zneužívání fondů EU.

Graf 13: Vývoj CPI v Maďarsku

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

Graf 14: Vývoj HDP v Maďarsku

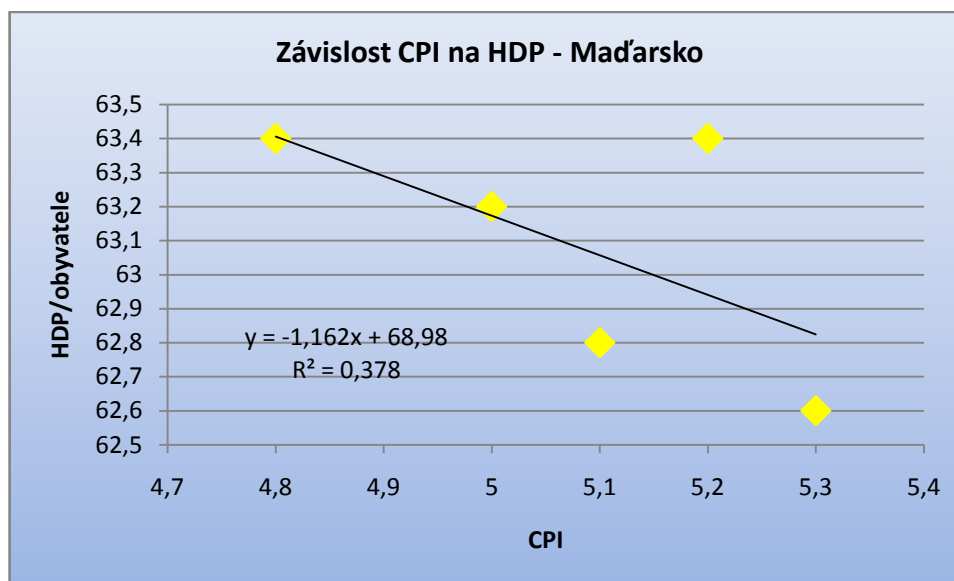
Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz, úprava autor

Přestože se index vnímání korupce v Maďarsku pohybuje podobně jako v Itálii na rozhraní, mohli bychom jej označit za pozitivní, neboť od roku 2004 do roku 2007 neustále rostl, změna byla zaznamenána v roce 2008, kdy došlo k poklesu. Přesto všechno můžeme označit Maďarskou jako zemi se silným korupčním klimatem.

Hrubý domácí produkt se v posledních letech nevyvíjel nikterak drasticky. Udržoval se v rozmezí od 62,6 – 63,4. Nemůžeme ani tvrdit, že by se vyvíjel jedním směrem, proto

po zhodnocení uvedených grafů náležících k Maďarsku můžeme konstatovat nepravdivost hypotézy.

Graf 15: Závislost CPI na HDP (Maďarsko)

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz; TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

NĚMECKO

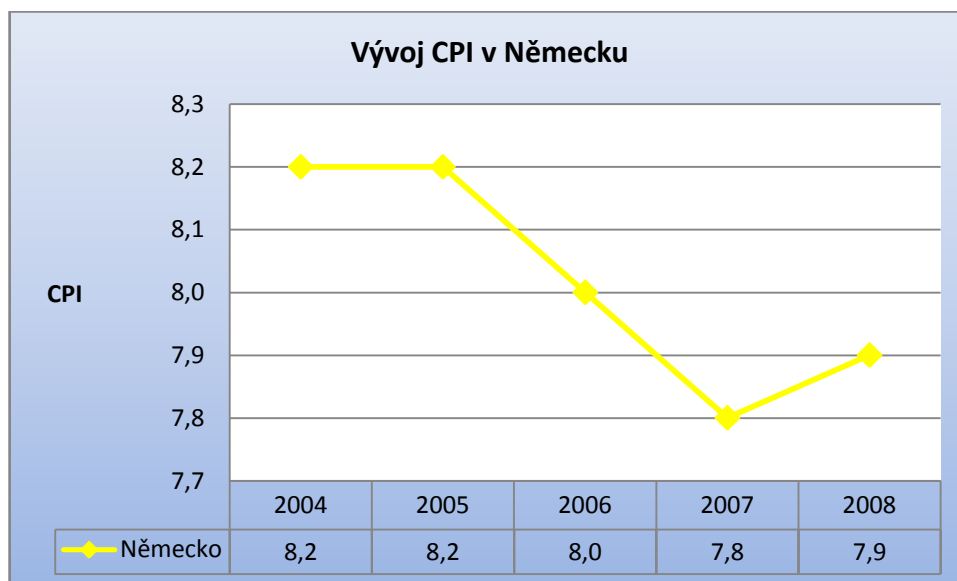
Německo využívání nespočetně prostředků, které vedou k potlačování korupce: analyzují rizika, na rizikových místech dochází k personální rotaci, na profil zaměstnanců jsou při náboru kladeny velké nároky, vysoká aktivita ve vzdělávání v souvislosti s korupcí, aj.

Německé úřady se snaží cíleně omezovat statutární korupci. Daňoví úředníci mají povinnost informovat státní zástupce, zda dle jejich soudu je určitá fyzická či právnická osoba podezřelá z korupčního jednání.

Sled skandálů v Německu postavil veřejnost před skutečnost, že systematická korupce zejména pak ze strany soukromého sektoru ucházejícího se o veřejné zakázky v oblastech, jako je infrastruktura, se stala součástí každodenního života.

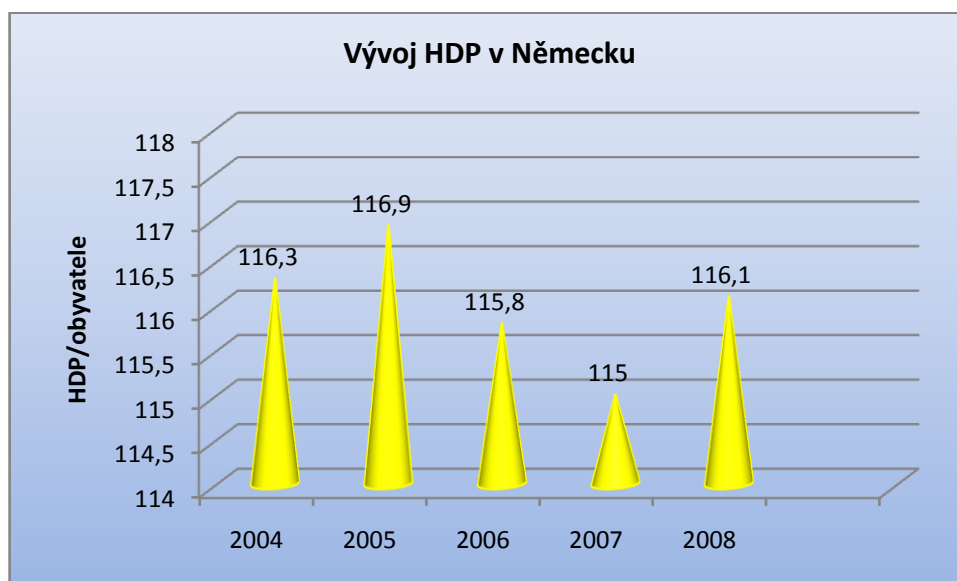

Graf 16: Vývoj CPI v Německu

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

Graf 17: Vývoj HDP v Německu

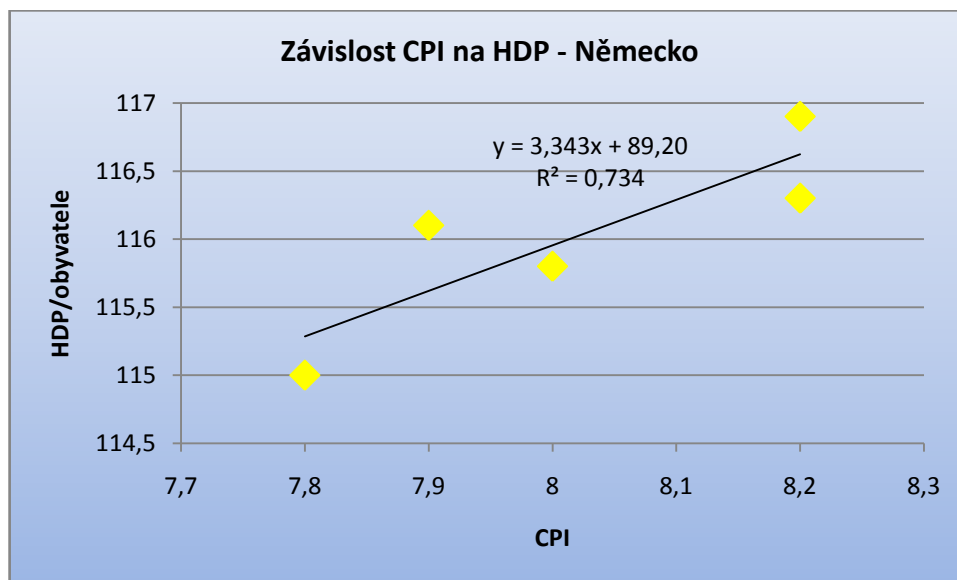

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz, úprava autor

Vývoj HDP v Německu je obdobný jako v Maďarsku, nebyl zaznamenán žádný velký vývoj jednou stranou. Zcela jiná je však situace v případě vnímání indexu korupce v Německu, kdy první dva roky byl index vnímání korupce 8,2. Od roku 2005 do roku 2007 můžeme pozorovat pozvolný pokles, v roce 2008 opět růst. Německo lze zcela určitě považovat za zemi se slabou mírou korupce, za čímž je dle tvrzení silná ekonomika země.

Závislost těchto dvou ukazatelů vykazuje silný korelační vztah a v podstatě rozděljuje hodnoty na dva soubory. Z grafu uvedeného pod textem je tedy možné hypotézu potvrdit, a to roste-li ekonomika, snižuje se míra korupce.

Graf 18: Závislost CPI na HDP (Německo)

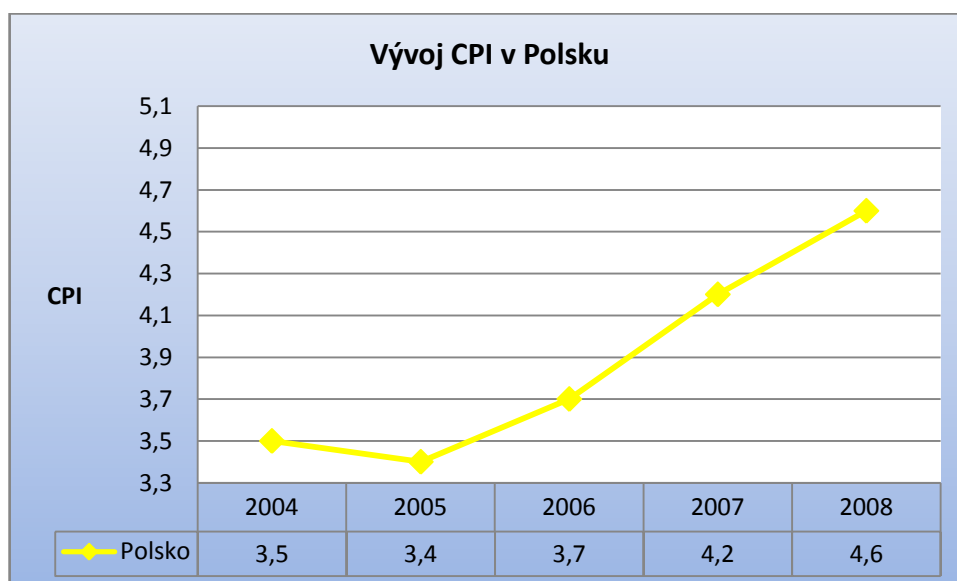
Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz,

TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

POLSKO

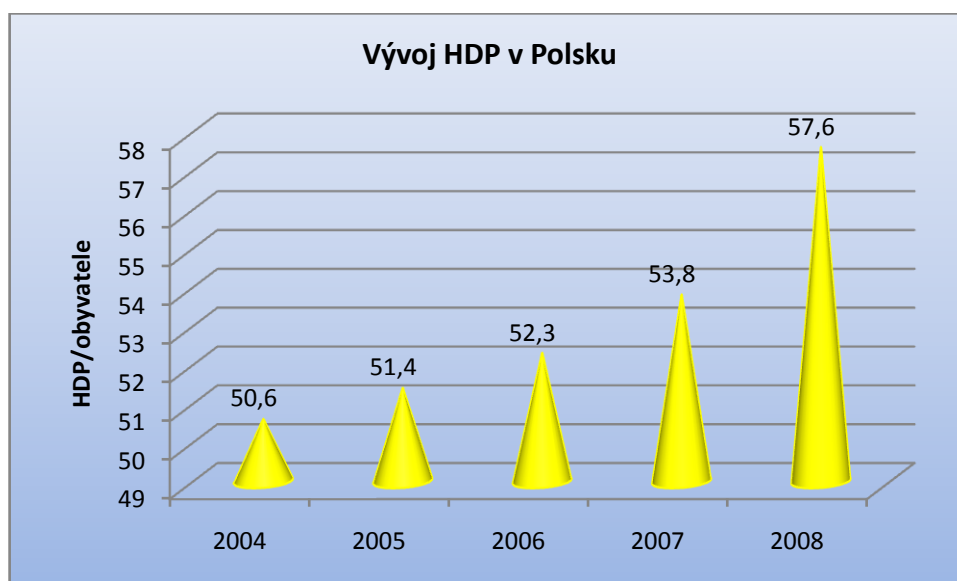
V roce 2002 otřásla Polskem aféra o údajném kupčení s mrtvolami mezi záchrannou službou a pohřebními ústavami. Pracovníci pohotovosti v Lodži měli nejen inkasovat peníze za informování pohřebních služeb o zemřelých, ale rovněž urychlovat smrt některých pacientů. V souvislosti s touto aférou bylo vyšetřováno asi třicet osob. Běžná sazby za informaci o nebožtíkovi dosahuje v přepočtu 5 až 12 tisíc korun. Při úmrtí 400 osob ročně v Polsku může průměrná pohřební firma podle odhadu vydělat zhruba 5 milionů korun.

Graf 19: Vývoj CPI v Polsku

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

Graf 20: Vývoj HDP v Polsku

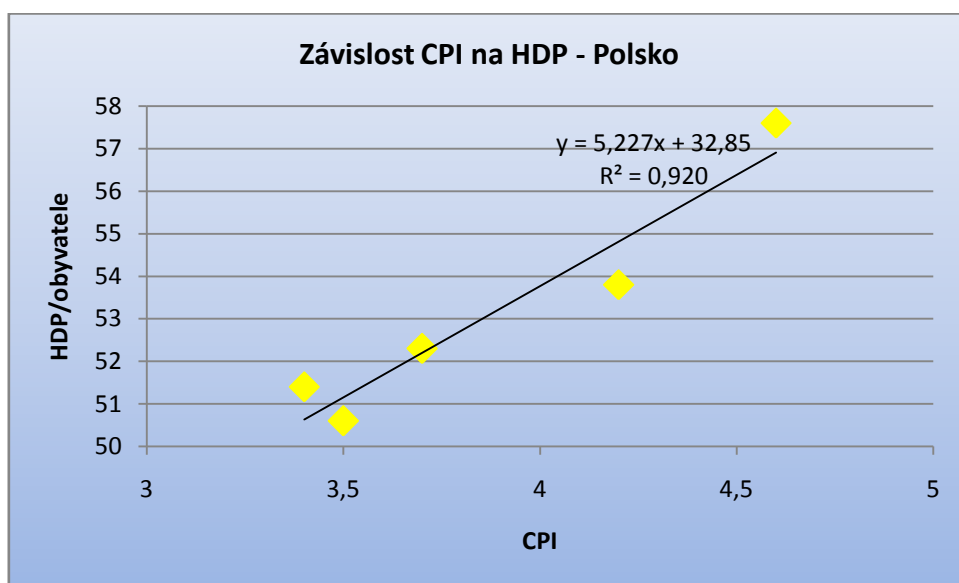

Zdroj: Český statistický úřad, www.cszo.cz, úprava autor

Polsko zatím jako první sledovaná země vykazuje růst HDP na obyvatele. Podíváme-li se na graf indexu vnímání korupce, můžeme zhodnotit tento vývoj jako velice pozitivní, míra korupce v dané zemi se během pěti let zlepšila o 1,1, země je však přesto všechno vnímána jako země se silným korupčním klimatem. Již z těchto dvou grafů je možné vyslovenou hypotézu potvrdit.

Níže uvedený graf vykazuje silný korelační vztah mezi HDP a CPI, hypotéza je tedy potvrzena.

Graf 21: Závislost CPI na HDP (Polsko)

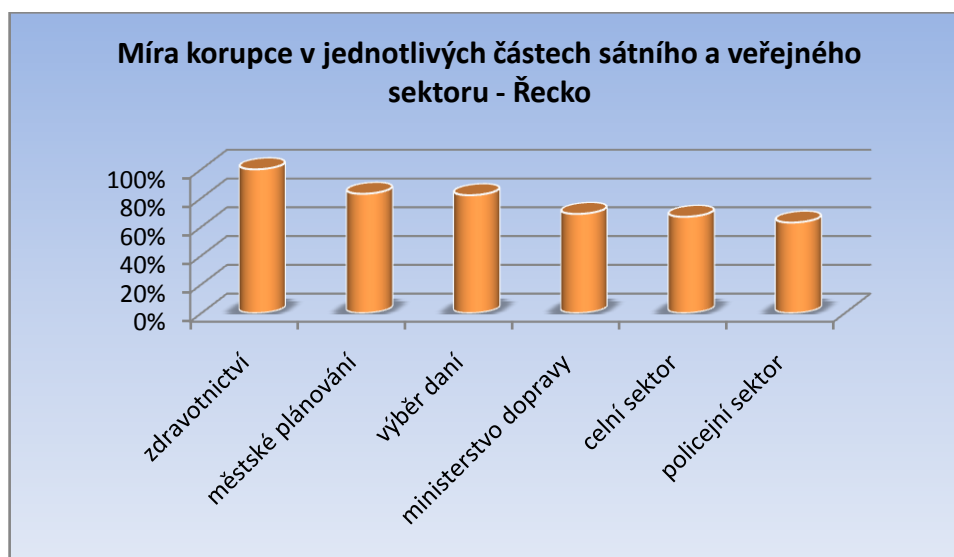
Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz,

TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

ŘECKO

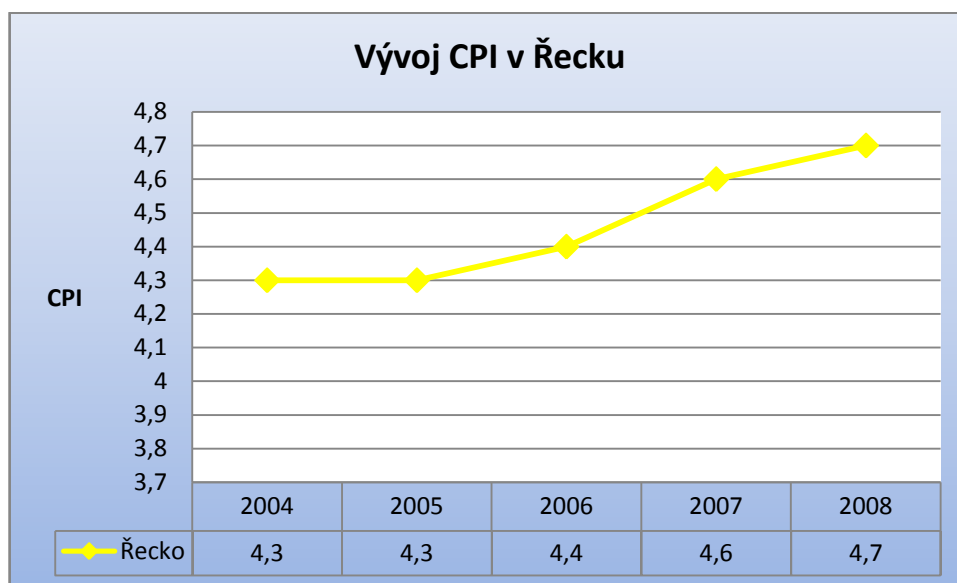
V roce 2001 proběhla v Řecku studie, jejíž součástí bylo zjištění míry korupce v jednotlivých částech státního a veřejného sektoru. Výsledky míry korupce v Řecku uvádím v grafu.

Graf 22: Míra korupce v Řecku (2001)

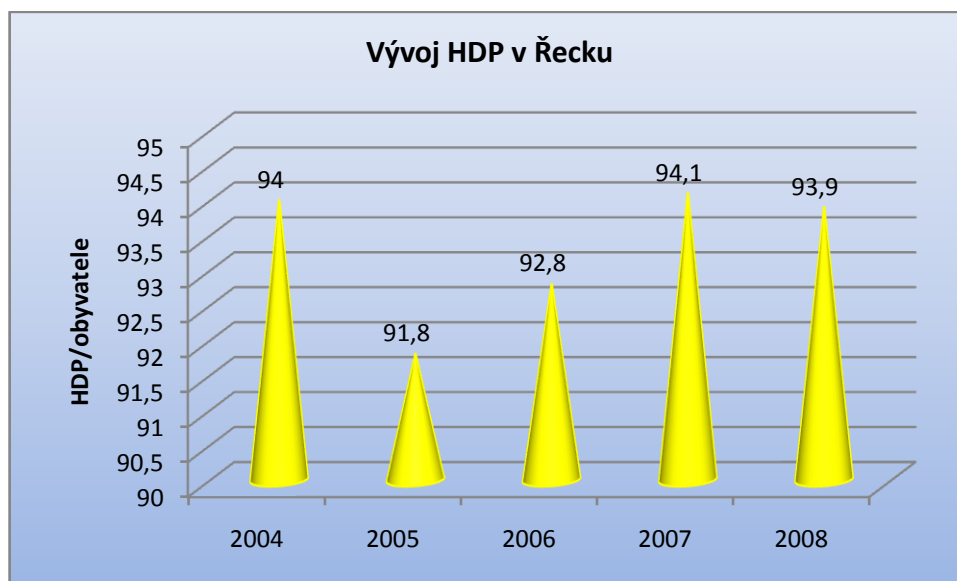
Zdroj: EUROSTAT, dostupný z <http://apl.czso.cz/ode/index.htm>, grafická úprava autor

Graf 23: Vývoj CPI v Řecku

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

Graf 24: Vývoj HDP v Řecku

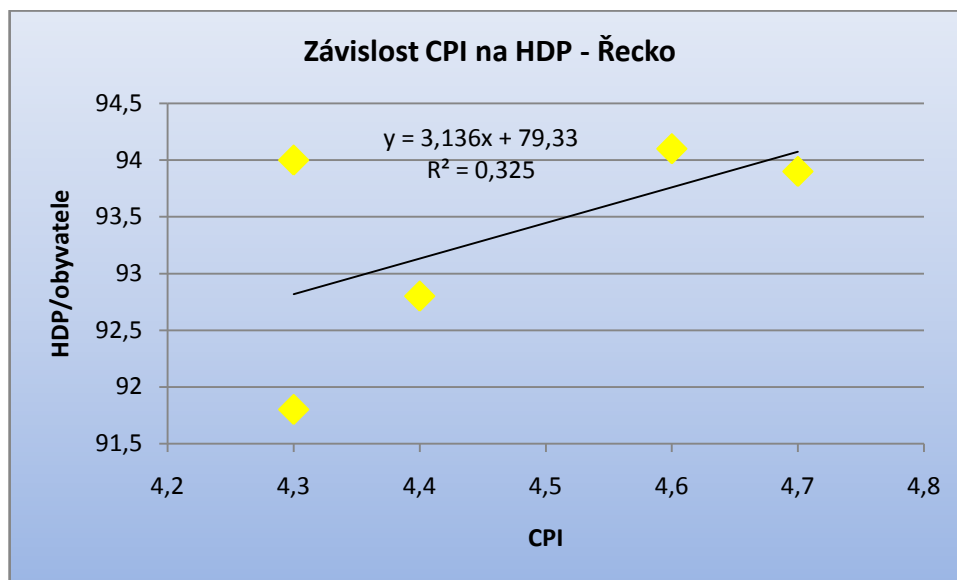
Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz, úprava autor

Podíváme-li se na první graf, který znázorňuje vývoj indexu vnímání korupce v Řecku, můžeme konstatovat, že CPI v pěti sledovaných letech nepatrně roste. Dle vyslovené hypotézy by tedy logicky měl růst i hrubý domácí produkt na obyvatele. Avšak z druhého grafu, který znázorňuje vývoj HDP/obyvatele je vidět, že tomu tak není. Pokud bychom však opomenuli rok 2004, mohli bychom tuto hypotézu potvrdit i přesto, že v roce 2008 došlo k nepatrnému poklesu HDP/obyvatele.

Následující graf znázorňující závislost těchto dvou sledovaných veličin vyhodnotil korelační vztah jako slabý, tudíž je možné vyslovenou hypotézu vyvrátit.

Nelze opomenout poznamenat, že přestože se indexu vnímání korupce vyvíjel dobrým směrem, stále ještě je Řecko řazeno mezi země se silným korupčním klimatem.

Graf 25: Závislost CPI na HDP (Řecko)

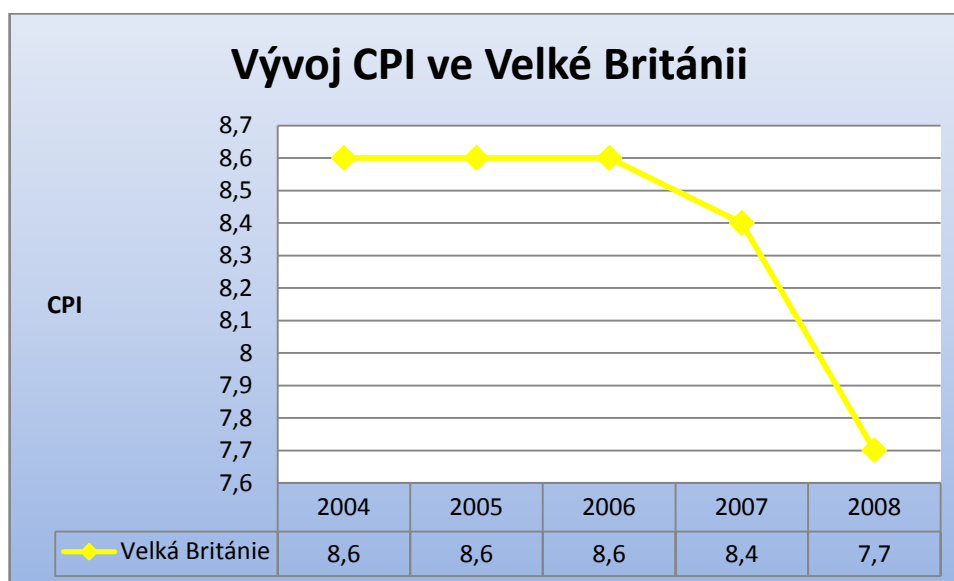
Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz,
TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

VELKÁ BRITÁNIE

Velká Británie je považována za zemi s nízkou korupcí, přestože v posledních letech se tato situace významně zhoršila. Mezi rokem 2007 a 2008 došlo k růstu indexu korupce o pět desetin.

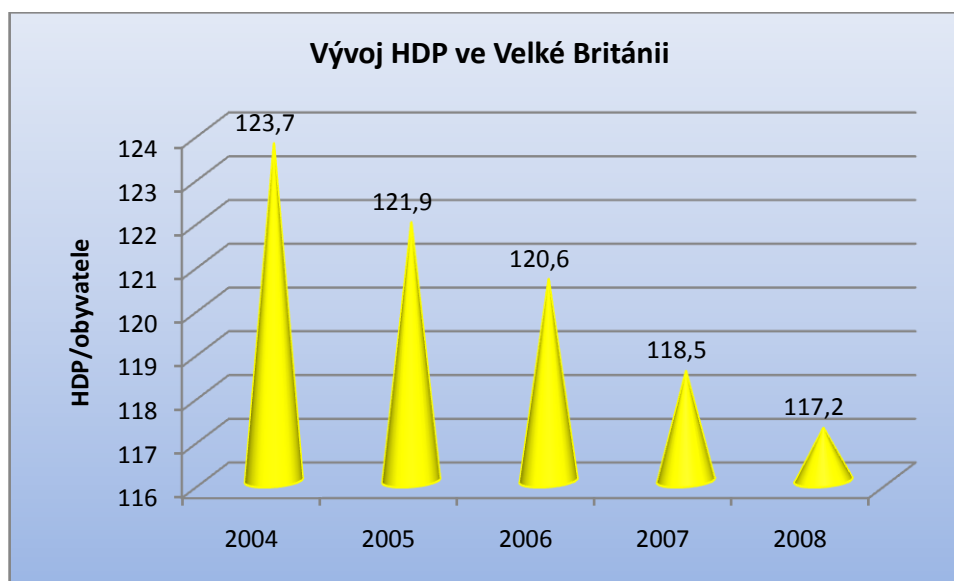
Z grafů uvedených níže je poměrně složité posoudit, zdali tvrzení o korelaci platí či neplatí, neboť první tři sledované roky je index vnímání korupce na hodnotě 8,6. V posledních dvou sledovaných letech je na hodnotě 7,7. Porovnávali bychom rok 2006 s rokem 2007 a rok 2007 s rokem 2008, bylo by toto tvrzení pravdivé jen zpola.

Graf 26: Vývoj CPI ve Velké Británii

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

Graf 27: Vývoj HDP ve Velké Británii

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz, úprava autor

Vývoj indexu vnímání korupce byl ve Velké Británii za první tři roky stabilní, v roce 2007 až 2008 byl zaznamenán pokles, a to v roce 2008 až o 1,1 oproti roku 2004. Hrubý domácí produkt na obyvatele od roku 2004 neustále klesá.

Na základě níže uvedeného grafu zaznamenávajícího závislost dvou výše zmíněných veličin, který vykazuje silný korelační vztah, je možné hypotézu potvrdit, tzn. s rostoucím HDP/obyvatele dané země, klesá i korupční klima v dané zemi.

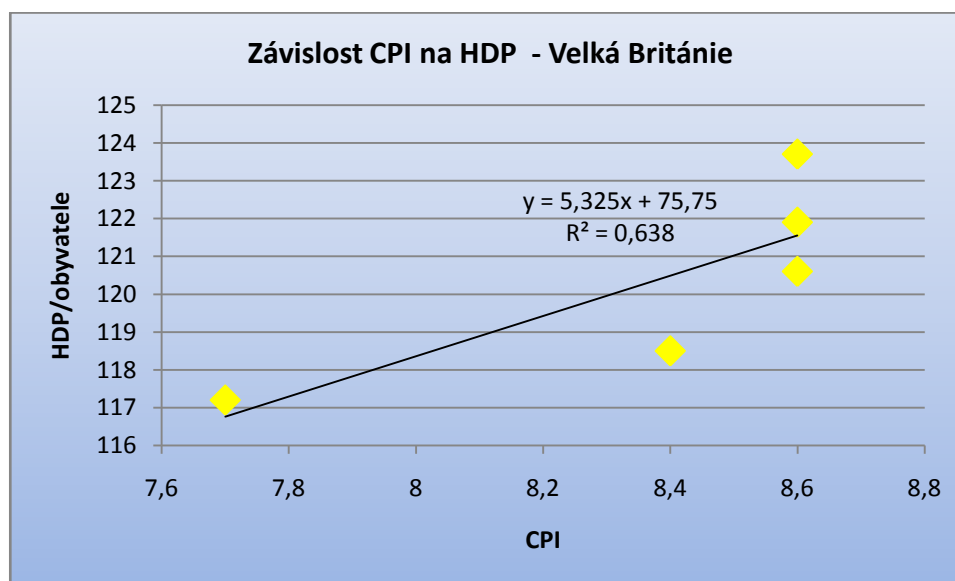
Velkou Británii však můžeme na základě hodnot indexu vnímání korupce zařadit mezi země s nízkým korupčním klimatem.

Na závěr této kapitoly uvádím konkrétní korupční případ z londýnského letiště.

Zaměstnanci britských leteckých společností byli obviněni z přijímání úplatků proto, že měli dovolovat žadatelům o azyl, kriminálním živlům a dokonce osobám podezřelým z terorismu, aby volně nastoupili do letadel letících do zahraničí.

Podvod začíná tak, že se člen gangu dostaví na letiště s platným cestovním pasem a letenkou k odbavovací přepážce. Nechá si odbavit zákaznickovo zavazadlo a vydat palubní vstupenku, kterou předá ilegálnímu imigrantovi. Při vstupu do bezcelního prostoru letiště se kontroluje už jen palubní vstupenka, nikoli cestovní pas, takže se cestující bez problému dostane až k letadlu. Tam mají zřízenci provést kontrolu jak pasu tak palubní letenky. Avšak tito zřízenci jsou právě ti, kteří bývají zpravidla podplaceni a dovolují tak cestujícím nastoupit do letadla.¹⁰

Graf 28: Závislost CPI na HDP (Velká Británie)

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz,

TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

¹⁰ DAVID, Vladislav; NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. Praha : C. H. Beck, 2007. *Konkrétní případy korupce v zahraničí a opatření států k jejímu potírání*, s. 146-148. ISBN 978-80-7179-562-9.

3.3 Analýza korupce ve vybraných zemích EU

O stále nových korupčních případech se z médií dozvídáme dnes a denně. Nejlépe zmedializovatelná je beze všeho korupce na těch nejvyšších postech a nutné je podotknout, že média mají neustále z čeho čerpat, a to ať už se jedná o kauzy politické či kauzy na nejvyšších manažerských funkcích ve velkých podnicích.

V této kapitole se budu snažit podrobněji prozkoumat příčiny a závislosti korupce – počet lidí zaměstnaných ve veřejném sektoru, počet obyvatel dané země, aj. Na základě dostupných dat se pokusím určit faktory, které jsou příčinou korupce.

3.3.1 Velikost a kvalita veřejného sektoru

Ve veřejné sféře se problematika korupce projevuje ve dvou rovinách. První rovinou je vlastní korupce, kdy jednáním určitých subjektů korupční jednání může být kvalifikováno jako trestný čin, druhá rovina představuje obrácenou stranu mince, to znamená stíhání tohoto jednání pro spáchání trestného činu.¹¹

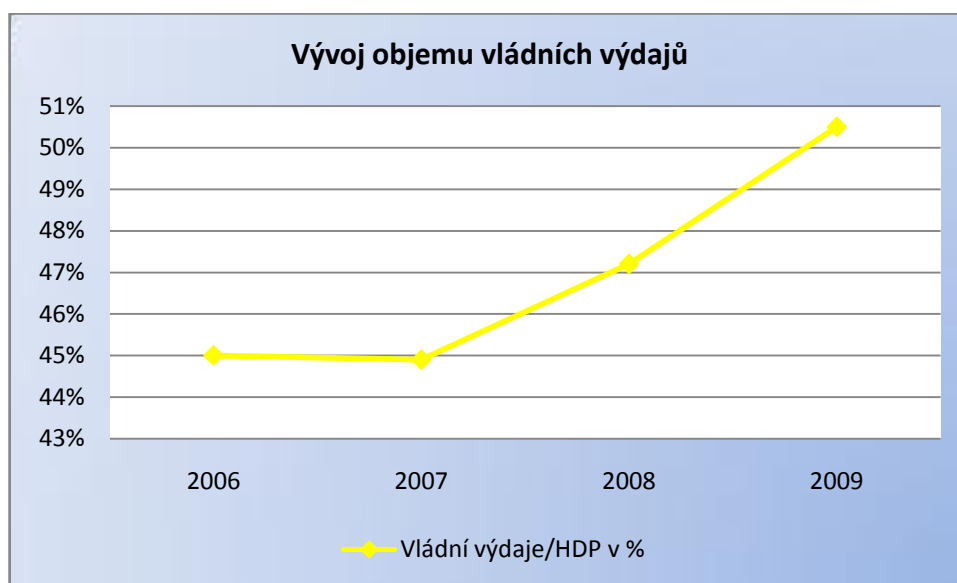
Velikost veřejného sektoru je dalším z mnoha faktorů, které se podílejí na rozsahu korupce. Teorie říká, že čím větší je veřejný sektor, tím větší je riziko šíření korupce. Veřejný sektor je součástí všech vyspělých smíšených ekonomik. Optimální velikost veřejného sektoru je obtížné určit, neboť v každé zemi je veřejný sektor ovlivněn spoustou faktorů – historických, ekonomických a politických.

V následujícím grafu je uveden kumulovaný vývoj vládních výdajů všech (27) zemí Evropské unie za rok 2006 až 2009.

---

¹¹ ROUDNÝ, Radim, et al. *Korupce : Boj proti korupci ve veřejné správě. 1. Praha : Univerzita Pardubice, 2001. 144 s. ISBN 80-7194-314-2.*

Graf 29: Vývoj vládních výdajů zemí EU

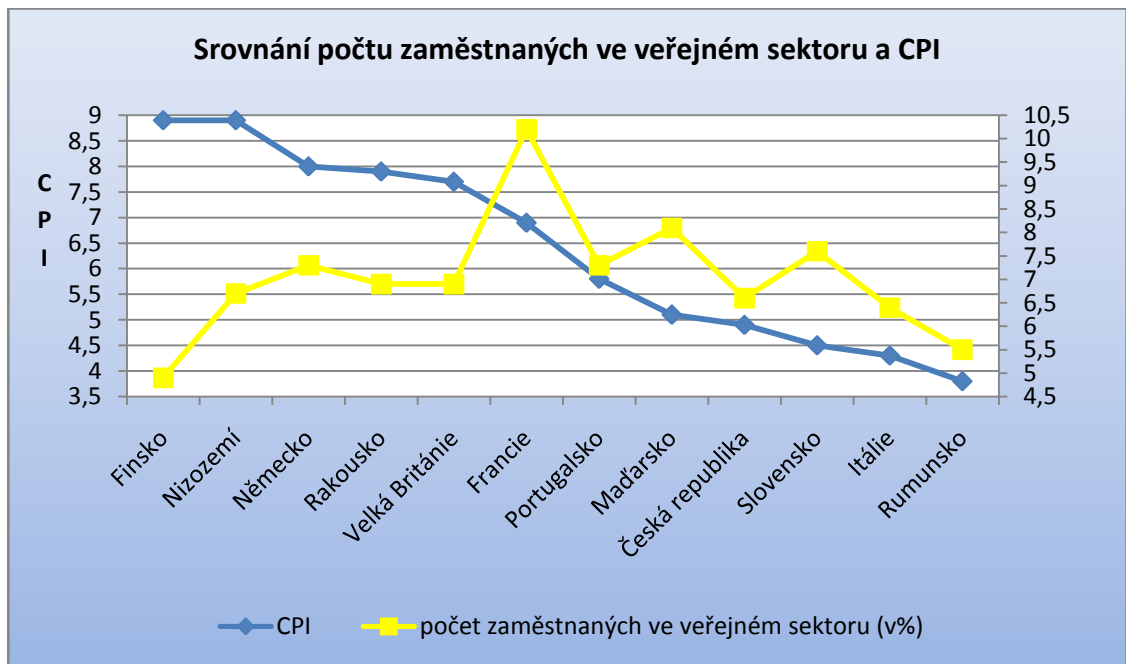

Zdroj: EUROSTAT, dostupné z [http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropska_data_\(esds\)_eu](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropska_data_(esds)_eu), úprava autor

Z grafu 4 vyplývá, že od roku 2006 se objem vládních výdajů, který je vypočítaný jako průměr všech zemí Evropské unie, neustále zvětšuje. Průměr vládních výdajů od roku 2006 do roku 2009 činí 46,7%. A protože podle Světové banky je průměr vládních výdajů jimi vybraných zemí 44%, faktor velikosti veřejného sektoru jako jeden z hlavních příčin korupce je možné vyloučit.

V dalším grafu uvádím porovnání počtu zaměstnaných ve veřejném sektoru a indexu vnímání korupce.

Graf 30: Srovnání počtu zaměstnaných ve veřejné správě a CPI

Zdroj: EUROSTAT, dosytné z <http://apl.czso.cz/ode/index.htm>, úprava autor

Z tohoto grafu také nelze usoudit, zda je míra korupce závislá na počtu osob zaměstnaných ve veřejném sektoru. Například u zemí jako je Finsko, Nizozemí nebo Rakousko bychom mohli tvrdit, že míra korupce je tím nižší, čím menší počet lidí pracuje ve veřejném sektoru. Naopak například u zemí jako je Rumunsko, Itálie či Slovensko je tomu naopak. V těchto případech by platilo, že čím méně lidí pracuje ve veřejném sektoru, tím více roste v dané zemi korupce.

Jak praví teorie, korupce je tím větší čím je větší veřejný sektor, ale ve všech případech vybraných zemí Evropské unie neplatí, viz graf. Toto tvrzení platí například ve Francii a Maďarsku.

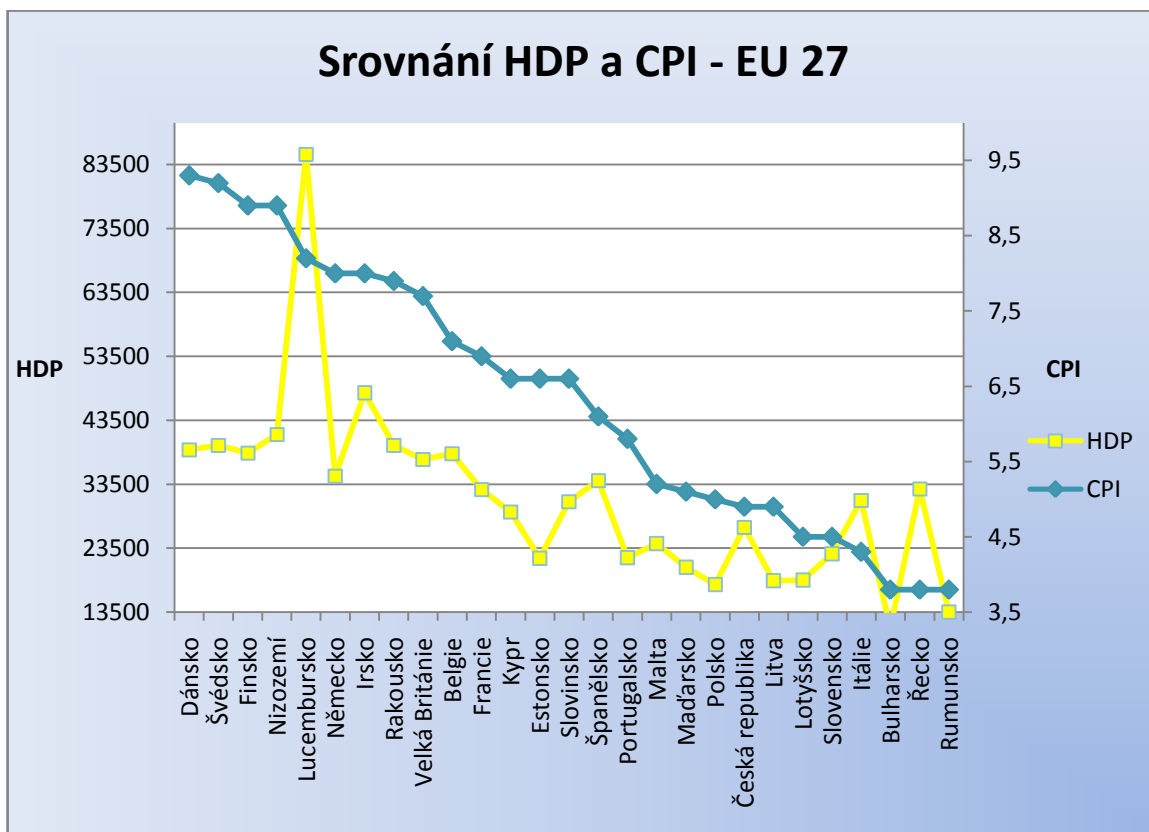
V následujícím grafu budu pozorovat vztah korupce a hrubého domácího produktu.

V grafu 6 můžeme sledovat vztah korupce a HDP na obyvatele v paritě kupní síly na obyvatele u všech zemí evropské unie. Z grafu vyplývá, že co se týče vztahu korupce a výkonnosti ekonomiky při srovnání zemí EU platí, že ekonomicky výkonnější státy s vysokým HDP mají nižší míru vnímané korupce a naopak chudší státy s nižším HDP mají hodnoty vnímání korupce vyšší.

Z grafu je však také patrné, že ne vždy je tato korelace nutně negativní (např. čím výkonnější ekonomika, tím menší korupce a naopak). Například Lucembursko má ze všech zemí Evropské unie největší HDP na obyvatele a přitom v hodnocení vnímané korupce je

na čtvrtém místě. Irsko dosahuje druhého největšího HDP, ale v hodnocení CPI je až na sedmém místě. Naopak Malta má menší HDP na obyvatele než Itálie a přitom co se týče míry vnímané korupce, dosahuje o několik pozic lepšího výsledku než Itálie. Je nutné podotknout, že je zde patrný shodný trend vývoje obou proměnných.

Graf 31: Srovnání HDP a CPI

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/aktual/ep-1#11>, úprava: autor

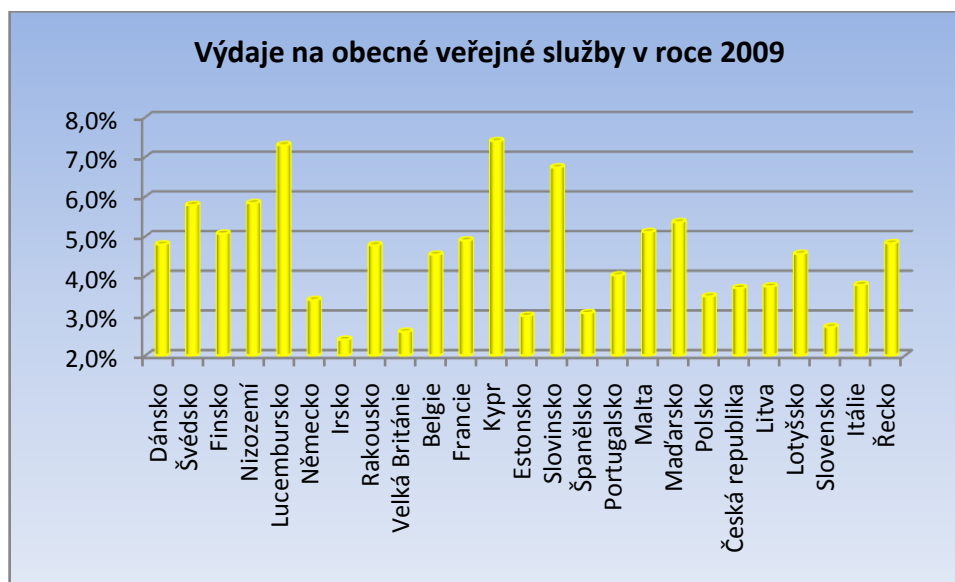
Nelze s jistotou tvrdit, že čím je výkonnější ekonomika daného státu, tím je nižší míra korupce, protože korupce je pouze jedním z mnoha faktorů, které ovlivňují ekonomiku země. Je tedy zřejmé, že souvislost mezi korupcí a výkonností ekonomiky není přímočará.

Dobře fungující a spolehlivá veřejná správa je nezbytným faktorem ekonomického růstu. Bohužel však neexistují objektivní indikátory pro hodnocení její kvality a efektivity. Veřejnou správu lze považovat za tzv. veřejný statek, a tudíž nelze identifikovat jednotlivé zákazníky.

Velikost veřejného sektoru se zpravidla měří pomocí veřejných výdajů na HDP. Tento ukazatel říká, kolik procent HDP je určeno k přerozdělování.

Přerozdělování veřejným sektorem probíhá pomocí složek veřejné správy. Aby se prostředky dostaly skutečně k určeným spotřebitelům a nedocházelo tak k podezřelým machinacím, je ve vztahu ke korupci důležitá i efektivita veřejné správy.

Graf 32: Výdaje na obecné služby v roce 2009 (%HDP)

Zdroj:EUROSTAT, dostupný z <http://apl.czso.cz/ode/index.htm>, úprava autor

Klasifikace funkcí vlády podle OSN (jedná se o klasifikaci COFOG) rozlišuje tzv. obecné veřejné služby, které zahrnují zákonodárné, výkonné, finanční, rozpočtové, plánovací a zahraniční aktivity, a ostatní typické veřejné služby, jako je obrana a bezpečnost, zdraví, životní prostředí, sociální ochrana, aj. Jedním z důležitých ukazatelů jsou výdaje na tyto obecné veřejné služby, respektive jejich podíl na HDP, viz graf 8.

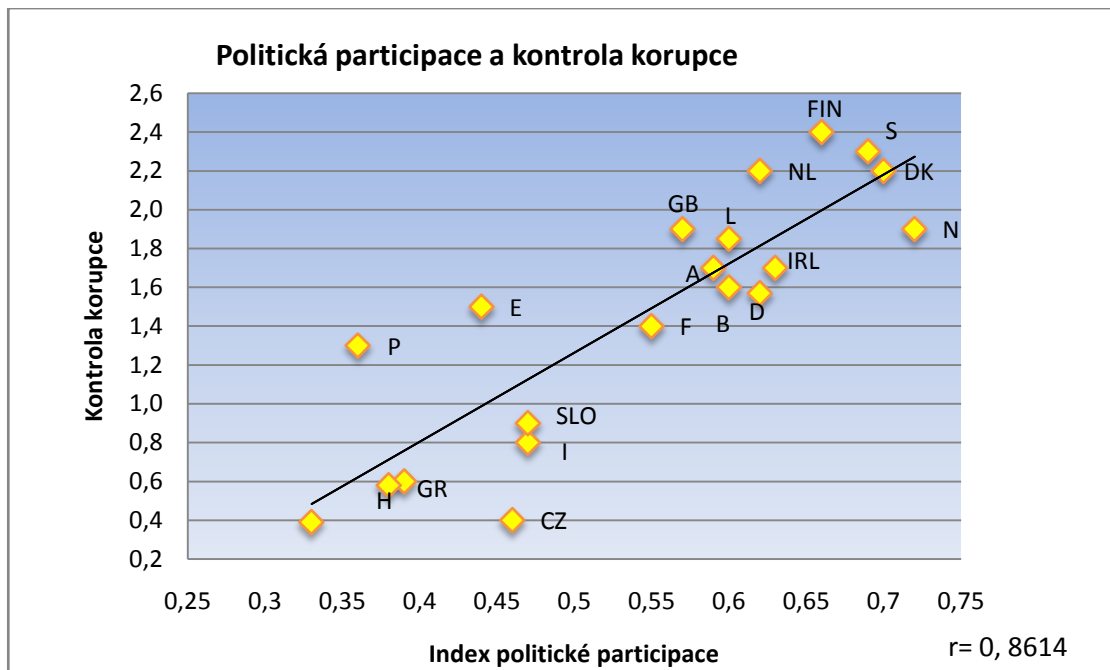
3.3.2 Politická participace a kontrola korupce

Indikátor kontroly korupce se zaměřuje na vnímání korupce, definované klasicky jako výkon veřejné moci pro vlastní zisk, ale také měří např. frekvenci „dodatečných plateb pro dotažení věcí do konce“, dopady korupce na podnikání, „velkou korupci“ v politice nebo zneužívání svého postavení elitami (state capture). Přítomnost korupce je známkou nedostatečného dodržování a respektování pravidel, které určují vzájemné vztahy mezi aktéry a to jak korumpujícím, tak i korumpovaným.

Dodržování a respektování těchto „pravidel hry“ by tedy mělo přispívat i k efektivnějšímu vládnutí, které je ve své podstatě založeno právě na interakci jednotlivých

aktérů a otevřenosti jejich konání. Jaký je vztah mezi politickou participací a korupcí je možné zjistit z následujícího grafu.

Graf 33: Politická participace a korupce v EU

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné z www.czso.cz,

TI, dostupné z www.transparency.cz, úprava autor

Výsledkem korelační analýzy je silný pozitivní vztah mezi proměnnými a rozdělení na dva shodné soubory. Je tedy zřejmé, že země, kde se lidé více zapojují do politických a občanských aktivit, dosahují také lepších výsledků v případě korupce a její kontroly. Je to právě větší otevřenost procesů vládnutí a jejich větší kontrola v zemích s větší mírou politické participace, které snižují míru a závažnost korupce a zefektivňují její kontrolu.

Nízká kvalita politické participace a tolerování korupce vedou ke znovuzvolení zkorumpovaných politiků a dodává jim pocit neomezených možností při zneužívání svého úřadu pro soukromé účely.

3.3.3 Korupce a přímé zahraniční investice

Korupce se netýká jen národních ekonomik. Je možné tvrdit, že nejzávažnější formou korupce jsou právě ty, které jsou mezinárodního či nadnárodního charakteru. Protože rostoucí dynamika zahraničního obchodu s sebou přináší i rostoucí dynamiku výměny statků a služeb, informací, technologií a pohybu osob, dochází tak k rozšiřování neobchodních kontaktů jednotlivých ekonomických subjektů.

Mezinárodní korupce není zdaleka tak zjevná a zpravidla se neodehrává tak otevřeně jako korupce národní. S každou další korupční směnou však rostou náklady příležitosti dané ekonomiky. Každá zahraniční zakázka znamená vždy zvýšení vývozu a tak i lepší bilanci zahraničního obchodu. Negativní důsledky se projeví zpravidla až v zemi dovážející korupci. Nelegální kontrakt se tak stává zdrojem dalších výhod.

*Korupce je špatným signálem pro zahraniční investory. Narušuje finanční a ekonomické prostředí, snižuje efektivitu vlády i podnikání tím, že umožňuje dosáhnout lidem na pozice, na které nemají schopnosti. Nejčastější korupce v podnikání je finančního rázu, kdy jsou poptávány a nabízeny peníze za dovozní a vývozní licence, úvěry, policejní ochranu, daňové úlevy,...*¹²

Pokud se korupce v zemi zvyšuje, může s sebou další podnikání přinášet další náklady, což může mít vliv na pokles přímých zahraničních investic nebo dokonce odchod investorů ze země. Toto zjištění představuje nepříznivé důsledky pro malé otevřené ekonomiky a pro ekonomiky tranzitivní, kde přímé zahraniční investice představují významnou součást jejich celkových investic.

Míra korupce v jednotlivých zemích Evropské unie je pozorována řadou zahraničních organizací. Čím je korupce v dané zemi nižší, tím se země stává atraktivnější pro zahraniční investory a i život občanů je tam milejší. Nízká míra korupce je totiž pro zahraniční investory zárukou toho, že správně funguje legislativní a obchodní prostředí. Zvýšení kupní síly obyvatelstva se tak stává impulsem pro rozvoj dalších podnikatelských aktivit. Proto například skandinávské země vykazující nízkou míru korupce, jsou velikým lákadlem pro zahraniční investory.

Teorie říká, že korupce má silný negativní vliv na příliv zahraničních investic a tím pádem i příliv kapitálu do země. Země s vyšší mírou korupce, vykazují bezpochyby menší šanci přilákat PZI než země korupcí méně postižené. Hypotézu o zvýšení nedůvěry bychom tedy mohli vyloučit, čímž je logické, že by neměl klesat ani příliv PZI.

V následující tabulce uvádím přímé zahraniční investice a sklon uplácat. V grafu, který vychází z níže uvedené tabulky, pak srovnávám státy dle přílivu PZI na obyvatele.

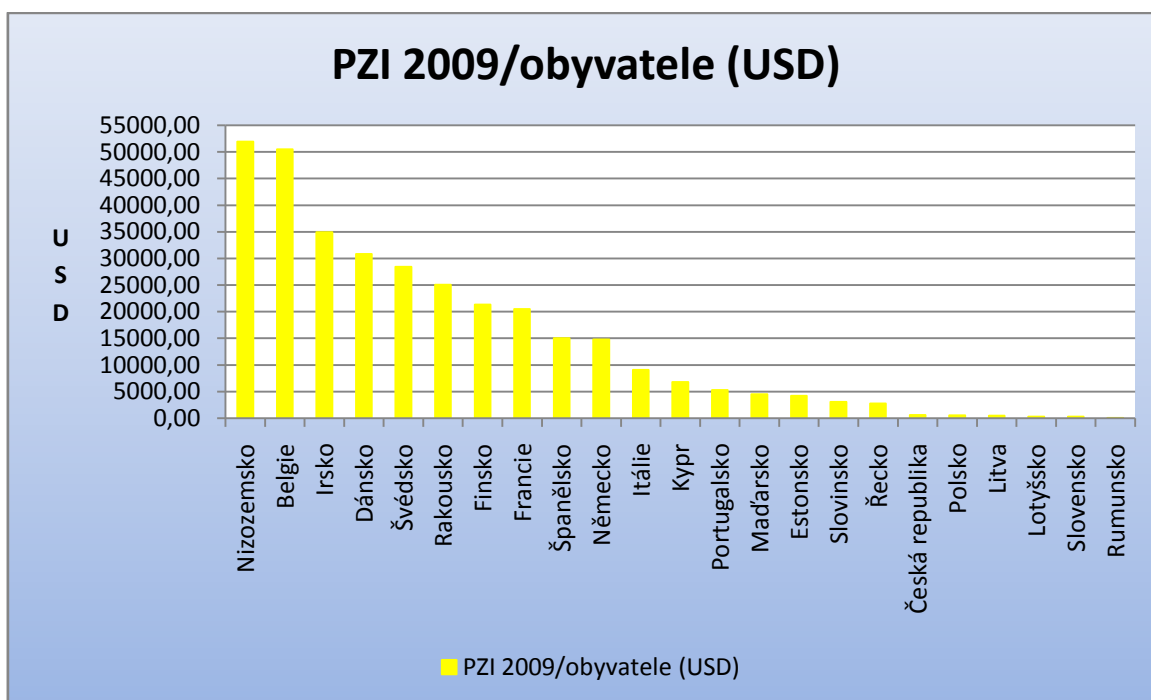
¹² ŽÁK, M. *Politické riziko transformujících se ekonomik ve srovnání s EU. Ostrava : EF VŠB - TU, 2003. Hospodářská politika v tranzitivních ekonomikách IV. Sborník z vědeckého semináře, s. 374. ISBN 80-248-0398-4.*

Tabulka 6: PZI a korupce v EU

Země	PZI 2009 (mil. USD)	PZI 2009/obyvatele (USD)	sklon uplácet dle BPI 2009
Francie	1307000	20518,05	8,1
Německo	1218000	14763,64	8,6
Nizozemsko	851300	51908,54	8,7
Španělsko	681700	15048,57	7,9
Belgie	540100	50476,64	8,8
Itálie	520100	9076,79	7,4
Maďarsko	45540	4508,91	7,3
Polsko	19690	516,80	7,2
Slovinsko	6127	3063,50	7,8
Česká republika	6058	588,16	7,3
Estonsko	5873	4195,00	7,6
Litva	1642	482,94	7,3
Slovensko	1509	279,44	7,3
Lotyšsko	699	303,91	7,3

Zdroj: TI, dostupné z www.transparency.cz; úprava autor

Graf 34: Přímé zahraniční investice/obyvatele v USD (2009)

Zdroj: Česká národní banka, dostupné z www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/pzi/, úprava autor

„Velká politická korupce odráží přímé zahraniční investory méně, než dezorganizovaná korupce na nižších úrovních. Investoři chtějí mít své aktivity zajištěny z vrcholných politických, vládních či administrativních kruhů, pokud tyto mají nižší úroveň administrativy pod kontrolou. Je to z toho důvodu, že uplácení administrativy na nižších úrovních je organizačně značně náročné a výsledek není jistý v důsledku možných zásahů z vyšších úrovní administrativy či v důsledku politických tlaků, tj. může dojít k ovlivnění výsledků z centrální úrovně. Dále přímí zahraniční investoři potřebují mnohdy ovlivňovat legislativní novotvorbu.“¹³

3.4 Shrnutí a doporučení řešení problému

3.4.1 Shrnutí

Ve třetí (praktické) kapitole jsem provedla analýzu některých možných příčin korupce.

V první části jsem provedla srovnání a závislost indexu vnímání korupce na hrubém domácím produktu, a to pouze v několika vybraných zemích Evropské unie, neb analýza všech (27) zemí by přesáhla povolený rozsah této práce. Nabízí se přímo otázka, zda není zdrojem bohatství v některých zemích právě korupce. Někteří ekonomové tvrdí, že ekonomicky silné země jsou vystavovány pokušení zneužít státní moc více než ekonomicky slabé země. Již dávno existují poznatky dokazující negativní vliv korupce na ekonomiku země, proto jsem se právě ve třetí kapitole věnovala právě korelaci korupce a ukazatelům ekonomiky dané země, přestože někteří ekonomové uvádí, že žádná příčinná vazba mezi CPI a HDP/obyvatele nemůže existovat. V některých zemích (Velká Británie, Polsko,..) je možné závislost těchto dvou sledovaných veličin potvrdit, v jiných zemích je nutné na základě uvedených dat jakoukoliv závislost vyvrátit (Itálie).

Další část této kapitoly byla věnována již všem státům Evropské unie, kdy jednotlivé vývoje sledovaných veličin a poznatky jsou shrnuty zpravidla do jednoho. První podkapitola je věnována velikosti a kvalitě veřejného sektoru, a to z toho důvodu, že riziko šíření korupce je tím větší, čím větší je veřejný sektor. Velikost veřejného sektoru je obtížné měřit, neb je určena mnoha specifickými faktory, zpravidla se ale dá odvodit od vývoje vládních výdajů. V grafu, který uvádí vývoj vládních výdajů kumulativně za celou Evropskou unii od roku

---

¹³ CHMELÍK, Jan, et al. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha : Linde Praha, 2003. 222 s. ISBN 80-7201-434-X.

2004 do roku 2008, je možné zaznamenat neustále se zvětšující objem vládních výdajů, z čehož tedy již na základě výše zmíněného, můžeme usoudit, že dochází i k neustálému růstu rizika šíření se korupce. Velikost a efektivnost veřejného sektoru je možné měřit i pomocí velikosti počtu zaměstnanců pracujících ve veřejném sektoru, protože již existující teorie uvádí, že čím je větší veřejný sektor, tím je větší i míra korupce, tzn. že čím větší je počet zaměstnanců pracujících ve veřejné správě, tím je větší i korupce. Z grafu, uvedeném v této kapitole, však nelze ve všech případech tuto teorii potvrdit. Není možné tedy tvrdit, že tato teorie platí i pro země Evropské unie. Velikost veřejného sektoru lze také měřit pomocí veřejných výdajů na HDP. Dle grafu 32 je možné zaznamenat největší veřejné výdaje v Lucembursku, Švédsku a Holandsku, což jsou země s obecně nejnižší mírou korupce. Proto je opět možné již výše uvedenou teorii vyloučit.

Část, která je věnována vztahu mezi indexem korupce (CPI) a hrubým domácím produktem (na obyvatele), jsou zahrnuty všechny země Evropské unie. Z grafu vyplývá, že zpravidla státy se silnější ekonomikou vykazují nižší míru korupce a naopak. Tento výstup však není zcela směrodatný, neboť hrubý domácí produkt je jen jedním z mnoha faktorů, které ovlivňují korupci.

V grafu 33 uvádím vztah mezi politickou participací a korupcí, kde korelační analýza poukazuje na silný korelační vztah mezi proměnnými. Můžeme tedy usoudit, že země, kde se občané více zapojují do politického dění, dosahují také pozitivnějších výsledků v případech korupce a její kontroly, což je způsobeno větší otevřeností procesů vládnutí a jejich větší kontrolou. Naopak nízká politická participace spěje k podpoře zkorumpovaných politiků a dodává jim tak neomezenou možnost opětovně zneužít svého postavení.

Poslední subkapitola je věnována přímým zahraničním investicím, kdy jsem dospěla k závěru, že přímé zahraniční investice nejsou přímo ovlivněny korupcí, vliv korupce na PZI je velmi malý, protože zahraniční investoři nejsou příliš citliví. Země vykazující nejnižší míru korupce (Nizozemsko, Belgie, Irsko, Dánsko, Švédsko), vykazují také nejvyšší příliv PZI. Země vykazující vysokou míru korupce mají negativní vliv na investory, tudíž i na příliv kapitálu do země.

3.4.2 Doporučení řešení problému

Než začnu psát o tom, jak je možné tento problém řešit, je více než nutné zeptat se, zdali vůbec nějaké řešení existuje a má-li nějaký smysl. V současnosti někteří z nás (není jich mnoho) mají skutečnou odvahu s tímto problémem bojovat. Pouze odvaha však nestačí...

Korupce postihla všechny úrovně státní správy, politiku, dokonce i obyčejné lidi. Nejsm tedy zcela přesvědčena, podaří-li se aktérům, kteří s korupcí dlouhodobě a systematicky bojují, stoprocentně uspět.

První krok především u zemí, které vykazují silné korupční klima, tedy země, které vykazují míru korupce pět a nižší, spatřuji v **reformě veřejné správy**. Pokud je reforma provedena systémově správě a je tedy správně zavedena do provozu, vyvstane řada opatření, která by případnou korupci mohla sledovat. Tvorba protikorupčních zákonů, motivační systém úředníků, redukce pravomocí úředníků a mnoho dalších opatření by mohlo vést ke zlepšení korupční situace v jednotlivých státech.

Dále navrhuji **test integrity** fungující již v některých státech, který simuluje předstíranou nabídku úplatku. Tento test by měl podstoupit každý, kdo nastoupí do pracovního poměru ve veřejné správě. Lidé mající sklony nechat se uplácet by tak ve veřejné správě vůbec nepracovali. Pro ty, co už ve veřejné správě pracují, navrhuji tento test opakovat po několika letech jako prevenci.

Etické kodexy jsou dalším prvkem vedoucím ke zlepšení korupčního klimatu. Jejich snahou je vnést do sektoru veřejné správy morálku. Tyto kodexy by měly být závazné nejen pro zaměstnance veřejné správy, ale obecně pro všechny. Každá firma by měla mít svůj etický kodex, který by zaměstnanec potvrdil svým podpisem při nástupu. Při porušení tohoto kodexu by následovaly sankce. Etický kodex zaměstnanců ve veřejné správě uvádím v příloze. Etické podmínky podnikání v EU jsou takovou Achillovou patou, neboť zahraniční investory velice trápí funkčnost právního systému a míra korupce zpravidla každé země.

Pravdou je, že korupce v zemích Evropské unie vykazuje obecně mnohem pozitivnější stav, než všude jinde ve světě. Nejvíce však Evropany obtěžuje korupce při podnikatelské činnosti, neboť se musí potýkat neustále s administrativními úkony, které jsou velkou příležitostí pro korupci.

4 ZÁVĚR

Bakalářskou práci jsem uspořádala do dvou částí – teoretické a praktické. Obsahuje tři kapitoly.

V první kapitole se věnuji korupci z pohledu teorie, vymezuji základní pojmy, příčiny korupce, identifikuji její formy a stádia jejího vývoje, popisuji metody měření korupce. Část kapitoly je také věnována negativním důsledkům tohoto fenoménu. Závěrem této kapitoly je zaměřen na instituce zabývající se bojem proti korupci.

Druhá kapitola (praktická) se věnuje popisu korupční situace zemí Evropské unie.

Poslední kapitola se soustředí na možné návrhy a doporučení, jak tento sociální jev řešit.

Za zásadní poznatek považuji to, že korupce jako taková není ovlivňována několika málo faktory, jak se někteří mohou domnívat. Korupce je ovlivňována celou řadou faktorů, ne všechny jsou ve všech případech směrodatné. V některých zemích se hypotéza např. ohledně závislosti hrubého domácího produktu a indexu korupce potvrdila, v jiných ne. Považuji tedy za zásadní uvědomit si, že budeme-li jakoukoliv zemi z hlediska korupce posuzovat, je více než nutné toto posuzování provádět objektivně s dostatečným množstvím dat a faktorů, které mohou být příčinou korupce.

Korupce je sociální jev vyskytující se všude. Jeho hlavním znakem je, že něco nefunguje tak, jak by mělo. Proč tomu tak je? Největší problém bychom mohli nalézt v normativních opatřeních a neustálém selhávání právního systému. Avšak v neustálém vytváření administrativních kontrolních systémů nelze spatřovat východisko, jak naučit občana poctivému chování. Za důležité v tomto směru lze považovat to, aby stát své občany vedl k posilování pozitivní stimulace a pěstoval v nich morální vlastnosti, které by mohly přispět k potlačení korupčního jednání.

Morálka však není pouze věcí vkusu. Jedná se o často nepříjemné omezení, jež vymezuje věci, které bychom rádi dělali a dělat nesmíme, v případě, že chceme udržet řád, na kterém zpravidla závisí boj o přežití všech z nás. Domněnka o tom, že morálka je jakýsi nástroj k tomu, aby se nám dostalo toho, co si žádáme, je zcela mylná.

Korupci se začalo dařit až po roce 1989, kdy docházelo k majetkovým transferům a tudíž i touhou většiny občanů obohatit se. Současná korupce je však mnohem závažnější, což se projevuje zejména ve společenských a ekonomických systémech.

Korupce je zpravidla obtížně prokazatelná, a to z toho důvodu, že dohoda probíhající mezi subjekty korupce je tajná a neprokazatelná jakýmkoliv písemným či jiným záznamem.

Nutné je poznamenat, že v zemích Evropské unie se kategoricky zamítá, aby státní zaměstnanec spojil svůj zájem s jakoukoliv obchodní společností.

Korupce je komplexním a nevyzpytatelným problémem dnešní doby, která má negativní dopady nejen na ekonomiku země, ale na celý společenský systém. Není možné přesně stanovit, jaké důsledky napáchá, protože tyto důsledky se odvíjí od mnoha faktorů, které jsou pro každou zemi specifické a tudíž nekvantifikovatelné.

Problém korupce je více než závažný, proto by se žádná ze zemí Evropské unie neměla bránit pomoci mezinárodních organizací společně s korupcí bojovat a potlačovat ji. Myslím, že už je na čase, aby se veřejnost při zprávách o korupci začala chovat sebevědomě.

CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE BYLY SPLNĚNY

***nastíněním problematiky korupce v teoretickém pohledu
popisem korupční situace v Evropské unii
analyzováním korupce ve vybraných státech Evropské unie
navržením východisek a doporučením řešení tohoto problému***

ČÍMŽ POVAŽUJI CÍLE ZA SPLNĚNÉ

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. CAROLYN, M. Warner. *The best system money can buy : Corruption in the European Union*. 1. Ithaca : Cornell University Press, 2007. 256 s. ISBN 978-0-8014-4555-2.
2. *České noviny : Korupce* [online]. 2010 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/tema/index.php?id_seznam=834>.
3. *Český statistický úřad* [online]. 2010, 5.11.2009 [cit. 2010-03-28]. Evropská data. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/ode/index.htm>>.
4. DANČÁK, Břetislav; HLOUŠEK, Vít; ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Korupce : Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. Brno : Masarykova Univerzita, 2006. 310 s. ISBN 80-210-4062-9.
5. DAVID, Vladislav; NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha : C. H. Beck, 2007. 354 s. ISBN 978-80-7179-562-9.
6. DIBLÍKOVÁ, Simona, et al. *Trestní právo a ekonomická kriminalita : Přehled dokumentů Evropské unie, Rady Evropy a Organizace spojených národů vztahujících se k problematice ekonomické kriminality*. 1. Praha : KUFR - František Kurzweil, 2001. 150 s. Dostupné z WWW: <www.kriminologie.cz>. ISBN 80-86008-89-4.
7. FRÍČ, Pavol, et al. *Korupce na český způsob*. 1. Praha : G plus G, 1999. 302 s. ISBN 80-86103-26-9.
8. HORNÍK, Jan. *Co je bude a mohlo by být nového v oblasti potírání korupce a úplatkářství*. *Trestní právo*. 2008, 13, 7-8, s. 12-16. ISSN 1211-2860.
9. CHMELÍK, Jan, et al. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha : Linde Praha, a.s., 2003. 222s. ISBN 80-7201-434-X.
10. Chorvatsko by mohlo do EU vstoupit již za dva roky. *Euroactiv : Vaše internetová brána do Evropy*. 14.3.2008, 8, s. 2-4. Dostupný také z WWW: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/chorvatsko-by-mohlo-do-eu-vstoupit-jiz-za-dva-roky>>. ISSN 1803-2486.
11. *International Monetary Fund : IMF Data Mapper* [online]. 2010 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/datamapper/>>.
12. Kolektiv autorů. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě : Skripta ke stejnojmennému vzdělávacímu programu Transparency International* [online]. 1. Praha : Transparency International, únor 2005 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <www.transparency.cz>.

13. KUŽÍLEK, Oldřich, et al. *Transparentní samospráva : Správní řád vstříc občanům* [online]. Praha : OLAF, 2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bezkorupce.cz/samosprava/spravni_rad/index.html>.
14. MAŘÍK, Martin . Korupce je všude. *Hospodářské noviny*. 3.12.2009, 233, s. 1,8.
15. Ministerstvo pro místní rozvoj Evropská integrace : Boj proti korupci. In . Praha : Věstník, 2003 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <www.obce.cz/mmr/vestniky/vestnik03-04/0304v04.htm>. ISSN 1211-4189.
16. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 5.2.2009 [cit. 2010-03-28]. Efektivní veřejná správa. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/>>.
17. ROUDNÝ, Radim, et al. *Korupce : Boj proti korupci ve veřejné správě*. 1. Praha : Univerzita Pardubice, 2001. 143 s. ISBN 80-7194-314-2.
18. ŠRONĚK, I. Boj proti uplácení. *Ekonom*. 1997, 41, s. 31
19. *Transparency International* [online]. 2010, 19.2.2010 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.transparency.cz/>>.
20. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha : Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 97880-7259-055-1.

6 PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č.1:

Kodex etiky zaměstnanců ve veřejné správě

Preambule

Základními hodnotami, které má každý zaměstnanec veřejné správy ctít a vytvářet tak základ pro vybudování a udržení důvěry veřejnosti, jsou zákonnost při rozhodování a rovný přístup ke všem fyzickým i právnickým osobám. Zaměstnanec veřejné správy má zájem na efektivním výkonu veřejné správy, a proto si dalším vzděláváním prohlubuje svoji odbornost.

Účelem Kodexu je podporovat žádoucí standardy chování zaměstnanců ve veřejné správě a informovat veřejnost o chování, jež je oprávněna od zaměstnanců ve veřejné správě očekávat.

Článek 1

Základní ustanovení

1. Kodex je doporučením pro zaměstnance správních úřadů a pro zaměstnance územních samosprávních celků (dále jen „zaměstnanec“).
2. Zaměstnanec vykonává svou práci ve shodě s Ústavou České Republiky, zákony a dalšími právními předpisy a zároveň činí vše nezbytné pro to, aby jednal v souladu s ustanoveními Kodexu.

Článek 2

Obecné zásady

1. Výkon veřejné správy je službou veřejnosti, zaměstnanec ji vykonává na vysoké odborné úrovni, kterou si studiem průběžně prohlubuje, s nejvyšší mírou slušnosti, porozumění a ochoty a bez jakýchkoli předsudků.
2. Zaměstnanec jedná korektně s ostatními zaměstnanci úřadu i se zaměstnanci jiných úřadů veřejné správy.
3. Zaměstnanec činí rozhodnutí a řeší záležitosti objektivně na základě jejich skutkové podstaty, přihlížející pouze k právně relevantním skutečnostem, a bez zbytečných průtahů. Nejedná svévolně k újmě jakékoliv osoby, skupiny osob nebo orgánu či složky právnické osoby, ale naopak prosazuje práva a oprávněné zájmy občanů.

Článek 3

Střet zájmů

1. Zaměstnanec nepřipustí, aby došlo ke střetu jeho soukromého zájmu s jeho postavením jako zaměstnance ve veřejné správě. Soukromý zájem zahrnuje jakoukoliv výhodu pro něj, jeho rodinu, blízké a příbuzné osoby a právnické nebo fyzické osoby, se kterými měl nebo má obchodní nebo politické vztahy.
2. Zaměstnanec se neúčastní žádné činnosti, která se neslučuje s řádným výkonem jeho pracovních povinností nebo tento výkon omezuje.
3. Pokud si není zaměstnanec jist, zda jde o činnost slučitelnou s jeho podílem na výkonu veřejné správy, projedná záležitost se svým nadřízeným.

Článek 4

Politická nebo veřejná činnost

1. Zaměstnanec jedná při výkonu veřejné správy politicky nestranným způsobem.
2. Zaměstnanec nebude vykonávat takovou politickou nebo veřejnou činnost, která by mohla narušit důvěru občanů v jeho schopnost nestranně vykonávat své služební povinnosti.

Článek 5

Dary a jiné nabídky

1. Zaměstnanec nevyžaduje ani nepřijímá dary, služby, laskavosti, ani žádná jiná zvýhodnění, která by mohla ovlivnit nebo zdánlivě ovlivnit rozhodování ve věci, narušit profesionální přístup k věci, nebo která by bylo možno považovat za odměnu za práci, která je jeho povinností.
2. Zaměstnanec nedovolí, aby se v souvislosti se svým zaměstnáním ve veřejné správě dostal do postavení, ve kterém je zavázán oplatit prokázanou laskavost, nebo které jej činí přístupným nepatřičnému vlivu jiných osob.
3. Pokud je zaměstnanci v souvislosti s jeho zaměstnáním ve veřejné správě nabídnuta jakákoli výhoda, odmítne ji a o nabídnuté výhodě informuje svého nadřízeného.
4. Zaměstnanec se v soukromém životě vyhýbá takovým činnostem, chování a jednání, které by mohlo snížit důvěru ve veřejnou správu v očích veřejnosti, nebo dokonce zavdat příčinu k vydírání zaměstnance v důsledku jeho jednání v rozporu s právními předpisy nebo etickými normami.

Článek 6

Zneužití úředního postavení

1. Zaměstnanec nevyužívá výhody vyplývající z jeho postavení, ani informace získané při výkonu veřejné správy pro svůj soukromý zájem. Je jeho povinností vyhnout se konfliktům zájmů i předcházet takovým situacím, které mohou podezření z konfliktu zájmů vyvolat:
2. Zaměstnanec nenabízí ani neposkytuje žádnou výhodu jakýmkoliv způsobem spojenou s jeho postavením ve veřejné správě, pokud to zákon neumožňuje.
3. Zaměstnanec neuvádí vědomě v omyl ani veřejnost ani ostatní zaměstnance v úřadu.
4. S informacemi získanými při výkonu veřejné správy zaměstnanec nakládá s potřebnou důvěryhodností a poskytuje jim příslušnou ochranu. Přihlíží přitom náležitě k právu veřejnosti na přístup k informacím v rozsahu daném příslušnými zákony.

Článek 7

Oznámení nepřipustné činnosti

1. Zaměstnanec vynakládá veškeré úsilí, aby zajistil maximálně efektivní a ekonomické spravování a využívání finančních zdrojů, zařízení a služeb, které mu byly svěřeny. V případě, že zjistí ztrátu nebo újmu na majetku ve státním vlastnictví nebo na majetku ve vlastnictví územních samosprávních celků, podvodné či korupční jednání, oznámí tuto skutečnost nadřízenému vedoucímu zaměstnanci, popřípadě příslušnému orgánu činnému v trestním řízení.
2. V případě, že je zaměstnanec požádán, aby jednal v rozporu s právní úpravou, nebo způsobem, který představuje možnost zneužití úřední moci, odmítne takové jednání a oznámí tuto skutečnost svému nadřízenému.